

T. C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ZTE- YL – 2008 – 0001

**TARIŞ ZEYTİN ve ZEYTİNYAĞI TARIM SATIŞ
KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ FAALİYETLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ ve ÜRETİCİ MEMNUNİYETİNİN
BELİRLENMESİ:
AYDIN İLİ ÖRNEĞİ**

Önder KENDİRLİOĞLU

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Renan TUNALIOĞLU

AYDIN-2008

KABUL VE ONAY SAYFASI

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Önder KENDİRLİOĞLU tarafından hazırlanan Yüksek Lisans Tezi “TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi ve Üretici Memnuniyetinin Belirlenmesi: Aydın İli Örneği” başlıklı tez, .../12/2007 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

Unvanı Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Yrd. Doç.Dr. Renan TUNALIOĞLU	Adnan Menderes Üniv	
Yrd. Doç.Dr. Göksel ARMAĞAN	Adnan Menderes Üniv	
Yrd. Doç.Dr. Özlem ÇETİNKAYA	Adnan Menderes Üniv	

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans Tezi, Enstitü Yönetim Kurulununsayılı kararıyla tarihinde onaylanmıştır.

Unvanı, Adı Soyadı

Prof Dr. Serap AÇIKGÖZ

Enstitü Müdürü

İNTİHAL BEYAN SAYFASI

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Adı Soyadı : Önder KENDİRLİOĞLU

İmza :

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

**TARİŞ ZEYTİN ve ZEYTİNYAĞI TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ
FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ve ÜRETİCİ MEMNUNİYETİNİN
BELİRLENMESİ: AYDIN İLİ ÖRNEĞİ**

Önder KENDİRLİOĞLU

Adnan Menderes Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç.Dr. Renan TUNALIOĞLU

Aydın ilinde üreticilerin önemli gelir kaynaklarından biri zeytinciliktir. Aydınlı üreticilerin zeytin ve zeytinyağını değerlendirmelerinde, ulusal ve uluslararası zeytincilik piyasasında rekabet etmelerinde en önemli güç ise TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği'dir.

Araştırmada, çalışma alanı olarak Aydın ili merkez ve ilçeleri seçilmiştir. Çünkü il zeytin ağaç varlığı yönünden Türkiye'de ilk, üretimde ise ikinci sırada yer almaktadır. Diğer yandan TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliği'nin Ege bölgesinde altı ilde 33 birim kooperatife sahip olduğu, bu kooperatiflerin 13 adedinin de Aydın'da bulunduğu bilinmektedir.

Bu araştırma ile üye üreticilerin TARİŞ'ten memnuniyetleri ve yöre zeytinciliğinin geliştirilmesi için TARİŞ'ten beklentileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada, TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliği'ne bağlı, Aydın ilinde bulunan 13 kooperatife üye üreticilerin toplam sayılarının, birim kooperatife üye üretici sayılarına oranlanması ile belirlenen 100 kişi ile anket yapılmıştır.

Üreticilerle yapılan anket çalışması araştırmanın birincil verilerini, TARİŞ'in olağan genel kurul raporları, muhasebe kayıtları, yönetici ve çalışanlardan elde edilen veriler ise araştırmanın ikincil verilerini oluşturmuştur. Ayrıca konuyla ilgili olarak yapılan önceki çalışmalar, yayınlanmış kitaplar, raporlar, makaleler vb. kaynaklardan da yararlanılmıştır.

TARİŞ'in faaliyet raporlarından elde edilen veriler değerlendirildiğinde, kooperatife ortak olan üretici sayısı arttıkça ürün teslim edilme oranında artış olduğu, ancak ortakların ürettiği zeytinin bir kısmını tüccara vermeleri nedeni ile TARİŞ'e ürün teslim edilme oranında yıllara göre değişim olduğu görülmüştür.

Diğer yandan incelemenin yapıldığı son dört sezon ortalaması alındığında, Birliğin üreticilerden zeytinyağı alım miktarının %50 olduğu anlaşılmıştır. TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliği'nin yok yıllarında yemeklik grubu (asitliği düşük) yağları alım miktarı düşer iken, var yıllarında bu oran artmaktadır. Bu farklılık, yok yıllarında üreticilerin zeytin bahçelerine daha az kültürel işlem uygulamaları nedeni ile üretilen yağın miktar ve kalitesinde kayıpların meydana gelmesi ile açıklanabilir.

Ayrıca üretici ortakların bir üretim sezonunda yaklaşık olarak ürettikleri zeytinin %80'nini TARİŞ'e yağ için sıktırdıkları, elde edilen zeytinyağının %60'ını TARİŞ'e, %11'ini tüccara sattıkları, %29'nu da ev tüketimlerine ayırdıkları tespit edilmiştir. Genel olarak zeytin üreticilerinin, %65'inin orta yaş grubunda oldukları, eğitimlerinin ise %57 ile ilkökul seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, ildeki üreticilerin zeytinciliğin gelişmesi ve yeniliklerin kabul edilmesinde TARİŞ'ten teknik bilgi desteğine fazlasıyla ihtiyaçlarının olduğunu göstermektedir.

Ankete katılan ortakların TARİŞ faaliyetlerinden memnuniyetleri 5'li likert ölçeğine göre (1:Hiç, 2:Nadiren (çok az), 3:Ara sıra (bazen), 4:Genellikle, 5:Her zaman) belirlenmeye çalışılmış ve şu bulgular elde edilmiştir Ortakların, TARİŞ'in yönetimden genel anlamda memnun olanlar ortalama 3,893 (Std. Sapma:1,062), TARİŞ'in kültürel işlemler ve ürün işleme konusunda verdiği desteklerden memnun olanlar ortalama 3,488 (Std. Sapma: 3,271), TARİŞ'in pazarlama ve satışla ilgili çalışmalarından memnun olanlar ortalama 4,337 (Std. Sapma 4,351), ortakların TARİŞ'ten beklenti düzeyleri ortalama 3,610 (Std. Sapma:1,393) olarak tespit edilmiştir.

2007, 68 sayfa.

Anahtar Sözcükler

TARİŞ, Üretici, Memnuniyet, Zeytinyağı, Aydın

ABSTRACT

M.Sc. Thesis

ASSESSMENT OF THE ACTIVITIES OF TARİŞ OLIVE AND OLIVE OIL AGRICULTURAL SALES COOPERATIVES AND DETERMINATION OF PRODUCER SATISFACTION: THE CASE OF AYDIN PROVINCE

Önder KENDİRLİOĞLU

Adnan Menderes University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Agricultural Economics

Advisor: Assist. Prof. Renan TUNALIOĞLU

Olive cultivation is one of the most important income sources in Aydın. In the olive oil evaluation done by producers in Aydın, TARİŞ olive and olive oil agricultural sales cooperative union is the most important power in both in national and international olive market.

In the survey, the centre of Aydın and central towns were chosen as workplaces because Aydın ranks in the first place in terms of the existence of olive trees and the second place in terms of the production. On the other hand it is very well known that in Ege Region, TARİŞ has 33 unit cooperatives in six cities and 13 of them are in Aydın.

In this survey the main aim is to find out the expectations from TARİŞ to improve the region's olive trade and the satisfactions of the members of producers. In the survey, a questionnaire was done among 100 people who were determined according to the ratio of total members of the 13 cooperatives to the members of the unit cooperatives.

The questionnaire, done among the producers constituted of the first data, TARİŞ's general assembly reports, accounting records' data which was obtained from administrators and workers constituted the second data of the survey. Besides, some other resources such as previous researches about the subject, published books, reports, essays etc were referred.

When data collected from TARİŞ activity reports assessed, it is observed that as the number of members increase, the amount of product delivery increases as well. However; due to the fact that some business partners give some of their crops to the tradesmen, there has been a variation in the rate of crops delivery to TARİŞ over the years.

On the other hand, judging the average of last four seasons to analyze; the amount of Association's olive oil purchasing is found to be 50%. While in off-years, there is a decline in the amount of TARİŞ's purchasing olive oil made for cooking; in the on-years, the amount of purchase tends to increase. This difference could be explained to be as a consequence of cultivating less of their fields which might caused losses in the quality and amount of oil in off-years years.

Additionally, in an entire production season, business partners have 80% of their olives pressed to TARİŞ and 60% of this obtained olive oil is sold to TARİŞ, 11% is sold to the tradesmen and 29% is put aside for domestic uses by them. In general, It's found that 65% of the olive producers are middle-aged and 57% of them are educated at elementary level. Thus, this suggests that in order to increase the olive oil yield and diffuse the novelties in the region and, there is definitely a great necessity of technical support supplied by TARİŞ.

The satisfaction has been intended to be found how among the business partners taking part in TARİŞ via a five-point Likert scale questionnaire (1.Never 2.Rarely 3.Sometimes 4.Usually 5.Always) and findings are as follows.

It's discovered that business partners who are satisfied with the management of TARİŞ are on average 3,893, the ones who are pleased with the support on the cultivation and crop processing issues are on average 3,488, the ones glad with the marketing and sales of TARİŞ are on average 4,337, and business partners' expectations from TARİŞ is on average 3,610.

2007, 68 page.

Key Words

TARİŞ, Producer, Satisfaction, Olive Oil, Aydın

ÖNSÖZ

Kooperatifçilik deyim olarak, geniş anlamda ekonomik işbirliğini ifade eder. Örgütlenmiş işbirliği olarak da tanımlanan kooperatifçilik daha çok üretim, satın alma ve hizmet alanlarında daha sık görülmektedir. Kooperatifçiliğin var olabilmesi için bu oluşuma dahil olan kişilerin ortaklığından meydana gelen bir dayanışmanın bulunması gerekmektedir. Ortakların belirli bir amaca ulaşmaları için oluşturdukları dayanışma ve güç birliği kooperatifin var oluş nedenini meydana getirir. Bireyler topluluk halinde yaşamaya başlamalarının ardından birçok ekonomik ve sosyal faaliyeti birlikte yaparak elde edilecekleri faydaları arttırmayı amaçlamışlardır. Bu amaçla tarım ve tarım dışı kooperatifleri kurmuşlardır. Kooperatif bireylerin tek başına yapamayacakları veya beraber yapmalarında yarar bulunan işleri en iyi bir biçimde ve maliyet fiyatına yapmak üzere dayanışma suretiyle ekonomik güçlerinin bir araya getirmeleridir. Tarımsal kooperatifler içinde, Tarım Satış Kooperatiflerinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Tarım Satış Kooperatifleri; ortaklarının ürünlerini satın alarak bu ürünleri en iyi şekilde değerlendirmek yanında ortaklarının gerek duyduğu tarımsal girdileri sağlamak için gerekli tedbirleri almaktır.

Ege Bölgesinde Tarım Satış Kooperatifleri arasında İncir, Üzüm, Pamuk, Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri (TARİŞ)'in önemli bir yeri bulunmaktadır. Diğer yandan TARİŞ Ege Bölgesinde üretilen zeytin ve zeytinyağının yaklaşık % 25'ini almakta, böylece ülke zeytinyağı ihracatının %20'sini de TARİŞ gerçekleştirmektedir.

Bu araştırmada Aydın TARİŞ Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği'ne bağlı kooperatiflerin yapmış olduğu faaliyetlerinin ortaklar üzerindeki etkileri ve ortaklarının memnuniyetleri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmayı yaparken bu araştırmaya büyük katkıları ve emeği olan tez danışmanım Sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Renan TUNALIOĞLU'na, benden yardımlarını esirgemeyen Sayın hocam Göksel ARMAĞAN'a, her zaman desteğini hissettiğim eşim Görkem KENDİRLİOĞLU'na sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	i
İNTİHAL BEYAN SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	ix
EKLER DİZİNİ.....	x
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. KONUNUN ÖNEMİ.....	1
1. 2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	2
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
1. 4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	4
1.5. Zeytincilik ve Tariş.....	5
1.5.1. Dünya’da Zeytincilik.....	5
1.5.2. Türkiye’de Zeytincilik.....	6
1.5.3. Tariş Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği.....	7
2. KAYNAK ÖZETLERİ.....	11
3. MATERYAL ve YÖNTEM.....	14
3.1. Materyal.....	14
3.2. Yöntem.....	14
3.2.1. Araştırma Alanının Seçiminde İzlenen Yöntem.....	14
3. 2. 2. Üreticilerin Seçiminde İzlenen Yöntem.....	15
3. 2. 3. Verilerin Analizinde Uygulanan Yöntem.....	15
4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA.....	17
4.1. Aydın İli Zeytin Ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği’nin (TARİŞ) Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi.....	17
4.1.1. Aydın İli Zeytin ve Zeytinyağı Alım Miktarları.....	17
4.1.2 TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Maliyetleri.....	22
4.1.3 TARİŞ Tarafından Yapılan Yardımlar.....	22
4.1.4.TARİŞ’in İşletme Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi ve Gelir Gider Durumu.....	23
4.2. Kooperatif Ortaklarına Yönelik Anketlerin Değerlendirilmesi.....	26
4.2.1. Üreticilere Ait Genel Özellikler ve Uygulanan Kültürel İşlemler.....	26
4.2.2. Zeytin Üretimi ve Değerlendirilmesi.....	28
4.2.3. Üreticilerin TARİŞ İle İlgili Memnuniyetlerinin Değerlendirilmesi.....	29
4.2.3.1. Ortakların Yönetimsel Memnuniyet Düzeyi.....	29
4.2.3.2. Ortakların Kültürel İşlemler İle Ürün İşleme Konusundaki Memnuniyet Düzeyi.....	30
4.2.3.3. Ortakların Pazarlama ve Satışla İlgili Memnuniyet Düzeyleri.....	31
4.2.3.4. Ortakların TARİŞ’ten Beklentileri.....	31
5. SONUÇ.....	33
KAYNAKLAR.....	37
EKLER.....	40
ÖZ GEÇMİŞ.....	57

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge.1.1. Dünya’da ülkeler itibari ile zeytinyağı ihracatı (Bin ton).....	6
Çizelge.3.1. Aydın ilindeki kooperatiflerin ortak sayıları.....	15
Çizelge 4.1. Aydın ili Horsunlu ilçesi sofralık zeytin alım miktarı (2002/2006).....	17
Çizelge 4.2. Aydın İlindeki TARİŞ’in aldığı zeytinlerden elde edilen ürün miktarı.....	18
Çizelge4.3. Aydın İlindeki TARİŞ’in ortak sayısı-zeytinyağı teslimi ilişkisi	19
Çizelge 4.4. TARİŞ’in Aydın ili bazında zeytinyağı alımları (2002-2006)	19
Çizelge 4.5. Aydın İlindeki TARİŞ’in zeytinyağı alım miktarları (2002-2006)	20
Çizelge 4.6. Aydın İlinde TARİŞ’in işletme faaliyetlerinin ürün alımlarındaki rolü	20
Çizelge 4.7. Aydın İlinde TARİŞ’in zeytin ve zeytinyağı maliyetleri	22
Çizelge 4.8. Aydın İlinde TARİŞ tarafından yapılan yardımlar	22
Çizelge 4.9. Aydın ilindeki TARİŞ’in genel görünümü	24
Çizelge 4.10. Kooperatiflerin personel durumları	25
Çizelge 4.11. Aydın İlindeki TARİŞ’in gelir gider durumu	26
Çizelge 4.12. Yönetimsel memnuniyet	29
Çizelge 4.13. Teknik destek memnuniyeti	30
Çizelge 4.14. Pazarlama ve satışla ilgili memnuniyet	31
Çizelge 4.15. Ortakların TARİŞ’ten beklentileri	31

EKLER DİZİNİ

Ek.1 Zeytin ve Zeytinyağı Birliği'nin (TARİŞ) faaliyetlerinin değerlendirilmesi ve üretici memnuniyetinin belirlenmesi Aydın ili örneği anket formu.....	40
Ek.2 TARİŞ zeytinyağı alım durumları (2002/2006).....	47
Ek 3 Zeytinlerden elde edilen ürün miktarları (2002/2006).....	49
Ek 4 Kooperatif işletme faaliyetlerinin ürün alımlarındaki rolü (2002/2006).....	51
Ek 5 Ortaklara yapılan yardımlar (2002/2006).....	53
Ek 6 Kooperatiflerin gelir gider durumu (2002/2006).....	55

1. GİRİŞ

1. 1. KONUNUN ÖNEMİ

Zeytin ağacı binlerce yıldan beri var olan, Akdeniz ülkelerinin ve uygarlığının simgesi, tüm kutsal kitapların ağacıdır. Medeniyetler boyu insanlara öncülük etmiş, onlara emek ve sabrı öğretmiştir. Zeytin meyvelerinden çıkarılan yağ, farklı dünya uygarlıklarındaki (Girit, Mısır, Semî, Hitit, Roma ve Yunan) mitolojilerde yer alarak, bu medeniyetlerin onu inanılmaz ölçüde kullanılmasına sebep olmuştur. Zeytin ağacının meyvesi işlenerek tüketilmektedir. Zeytincilikte, zeytinin dalından toplanıp işlenmesi arasında geçen süre çok değerlidir. Bu süre uzadığında elde edilen zeytinyağı hem kalite kaybına uğramakta hem de zeytinyağının tadının bozulmasına neden olan asit miktarının artmasına neden olmaktadır. Bu nedenle kaliteli zeytinyağı üretimi için zeytin üretildikten hemen sonra hemen sıkılması önem kazanmaktadır (Tunalıoğlu, 2004).

Zeytin üreticilerinin birinci amacı elde ettikleri zeytinden kaliteli ve yüksek fiyatlı zeytin ve zeytinyağını elde etmek olduğu için bunu en iyi şekilde kooperatif aracılığı ile yapabilecekleri bilinmektedir.

Kooperatifçilik deyim olarak, geniş anlamda ekonomik işbirliğini ifade eder. Örgütlenmiş işbirliği olarak da tanımlanan kooperatifçilik daha çok üretim, satın alma ve hizmet alanlarında daha sık görülmektedir. Kooperatifçiliğin var olabilmesi için bu oluşuma dahil olan kişilerin ortaklığından meydana gelen bir dayanışmanın bulunması gerekmektedir. Ortakların belirli bir amaca ulaşmaları için oluşturdukları dayanışma ve güç birliği kooperatifin var oluşu nedenini meydana getirir (Açıl, 1980).

Tarımsal üretimi arttırmanın, kaliteli ürün elde etmenin ve tarım ile uğraşanların yaşam düzeylerini yükseltmenin en önemli yollarından biri, üreticilerin etkili bir biçimde örgütlenmesidir. Gelişmiş ülkeler incelendiğinde, tarımın gelişip sanayileştiği ve üreticilerinde örgütlendiği görülür. Çünkü tarım politikalarını oluşturmak, uygulama koşullarını belirlemek ve böylece politik mekanizmaları etkileyebilmek, pazarda etkin olabilmek, çağdaş üretim mekanizmalarını kullanıp verimliliği arttırarak kırsal alan kalkınmasını gerçekleştirmek, örgütsel güçle yani örgütlü üreticilerle olmaktadır (Çıkin, 1992).

Kooperatifler, 19.yüzyılın ikinci yarısından sonra bütün ülkelerin sosyal ve ekonomik kalkınmasında çok önemli rol oynamaya başlamış, halen de bu işlevlerini sürdürmektedir. Kooperatifçilik bugün dünyada önemli bir sosyal hareket kabul edilmekte, demokrasinin barışın ve çevrenin korunmasına, istihdam yaratmaya katkı sağlamakta bütünüyle ülkelerin ekonomik, sosyal kalkınma ve gelişmelerinde önemli bir araç olarak yerini almaktadır (Mülayim, 1999).

Tarımsal kooperatifler içinde, Tarım Satış Kooperatiflerinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Tarım Satış Kooperatifleri; ortaklarının ürünlerini satın alarak bu ürünleri en iyi şekilde değerlendirmek yanında ortaklarının gerek duyduğu tarımsal girdileri sağlamak için gerekli tedbirleri almaktadır (Şahin, 2006).

Türkiye’de Tarım Satış Kooperatifleri arasında İncir, Üzüm, Pamuk, Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri (TARİŞ)’in önemli yeri bulunmaktadır. TARİŞ faaliyetlerini Ege bölgesinde sürdüren yaklaşık 28 bin ortaklı büyük bir üretici örgütüdür.

Türkiye’de Aydın, zeytin ağacı varlığı ve zeytincilik sektörü yönüyle en önemli illerdendir. Dolayısı ile zeytincilik bu ilin önemli geçim kaynaklarından. Tarih incelendiğinde, Osmanlı İmparatorluğunda yörenin tarım ürünleri potansiyeli farkına varıldığı için ilk demiryolunun İzmir, Aydın arasına yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle de yörenin zeytinyağı dahil tarım ürünleri kolayca ihracat şansı bulabilmiştir.

Bu bağlamda Cumhuriyetin kurulması ile birlikte Aydınlı üreticiler ihracat potansiyeli olan bu ürünlerin farkına vararak TARİŞ’i kurmuşlardır. Böylece TARİŞ’in ürünleri arasında yer alan zeytin ve zeytinyağı TARİŞ aracılığı ile daha da değer kazanmıştır. Bu nedenle zeytinin hasadından işlenmesine daha sonraki pazarlama aşamasında Ege Bölgesinin en büyük üretici örgütü olan TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği önemli rol oynamaktadır. Bu birliğin ana amacı, ortakları adına aldığı zeytini en hızlı ve en iyi şekilde işlemek ve pazarlamaktır. TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği gelişip büyüdükçe hem kooperatif ortaklarının yaşam standartları artmakta hem de yöre zeytinciliği gelişmektedir.

1. 2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Aydın ili, Türkiye zeytin üretiminin %32’sini, ağaç varlığının %16’sını karşılamaktadır. Aydın’da tarımla uğraşan kesimin en önemli gelir kaynaklarından biri zeytinciliktir. Üreticiler elde ettikleri zeytini TARİŞ aracılığı ile değerlendirerek, gelirlerini maksimum

seviyeye çıkarmak istemektedirler. Bu nedenle TARİŞ'in faaliyetleri sonucu, TARİŞ ortaklarının menfaatlerin yeterince korunup korunmadığının tespiti için üretici memnuniyetinin belirlenip değerlendirilmesi önem kazanmaktadır.

Bu araştırma ile, TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği'ne bağlı Aydın ilindeki 13 birim kooperatif tarafından elde edilen ürün miktarı, işletme faaliyetlerinin ürün alımlarındaki rolü, işletme maliyetleri, ortaklara yapılan yardımlar, kooperatiflerin gelir gider durumları incelenerek 2002-2006 zeytin üretim dönemlerinde Aydın ilinde var olan kooperatiflerin nasıl çalıştıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Üretici ortaklara uygulanan anketler ile ortakların iş gücü durumu, işletmecilik faaliyetleri incelenmiş, ortakların kooperatiflerden, kooperatif yönetiminden, kooperatifin sağladığı hizmetlerden, teslim ettikleri zeytinlerin değerlendirilmesinden memnuniyetlerinin tespitine çalışılmıştır.

Bu araştırma Aydın İlinde TARİŞ'in faaliyetleri sonucunda, ortakların menfaatlerinin yeterince korunup korunmadığının tespiti için üretici memnuniyetinin belirlenip değerlendirilebilmesi açısından önemli görülmektedir.

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI

İnsanlar tarımda olsun diğer sektörlerde olsun elindeki üründen en yüksek faydayı elde etmek için kooperatiflere üye olurlar. Aydın'lı zeytin üreticileri de Ege bölgesinde kurulan TARİŞ'e üye olarak bu amaç etrafında birleşmişlerdir. Çünkü zeytin önemli bir tarımsal endüstri ürünüdür ve hem iç hem de dış pazarda değeri her geçen gün artmaktadır. Yükselen bu değer karşısında zeytincilikte önemli illerden olan Aydın ilindeki üreticiler TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği ile ilişkilerini en iyi şekilde devam ettirmek durumundadırlar. Üretici ortaklar, TARİŞ ile ilişkilerini geliştirdikleri ölçüde yaşam standartları arttıracaktır. Bu, TARİŞ'in ortaklarına olan sorumluluklarını yerine getirmesi, ortaklarının da TARİŞ'e katkıları ile mümkün olacaktır.

Bu bağlamda araştırmanın amacı üretici memnuniyetinin ölçülmesi ve kooperatiflerin zeytin üretiminin değerlendirilmesi vb. gerekli bilgilerin elde edilmesinde anket yöntemi ile veriler toplanarak, bu verilerden zeytin üreticisi-kooperatif ilişkisinin ortaya konulmaya çalışılarak özetlenebilir.

Araştırmanın genel amacı TARİŞ'in son dört yıllık üretim dönemine ait (2002-2006 yılları arası iki var – iki yok yılı) verileri ile Zeytinyağı Birliği'nin TARİŞ ten 2005 yılında ayrılması sonucu ortaya çıkan gelişmelerin değerlendirilmesidir.

Bu amaçlar yanında diğer amaçlar şöyle sıralanabilir:

- Ortakların yönetsel memnuniyeti,
- Ortaklara yapılan yardım ve tarımsal girdilerin yeterliliği,
- Ortaklara yetiştiricilikle ilgili teknik bilgi desteğinin yeterince verilip verilmediği,
- Ortak ürünlerinin etkin şekilde pazarlanıp pazarlanmadığının tespiti,
- Kooperatiflerin yöreye ve ortaklara son dört yılda gerek nakdi gerekse aynı olarak ne kadar katkı yaptığının tespiti.

1. 4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Araştırma, zeytincilikte Türkiye'de ve Ege Bölgesinde en önemli il olması ve bunun yanında üreticilerinin ürünlerini işleyen ve pazarlamasını yapan TARİŞ gibi büyük bir üretici örgütünün ilde var olması nedeniyle Aydın ilinde yapılmıştır.

Araştırmada TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliğine bağlı 13 birim kooperatifin tamamı kapsama alınmıştır. Araştırma bu kooperatiflerden elde edilen faaliyet raporlarının incelenmesi ile yürütülmüştür.

Araştırma kapsamındaki kooperatif faaliyetlerinin ortaklar üzerine ekonomik yansımalarının irdelenmesi için zeytinin var-yok yıllarındaki periyodisitenin gelir giderdeki etkisi dikkate alınarak 2002-2006 üretim dönemleri dikkate alınmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde konunun ve araştırmanın önemi vurgulanmış araştırmanın amacından bahsedilmiştir. İkinci bölümde konuyla ilgili daha önce yapılmış çalışmaların kısaca özetlerinden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde, araştırmada kullanılan materyallerden ve araştırmanın nasıl bir yöntem uygulanarak yapıldığı anlatılmıştır. Araştırmanın dördüncü bölümünde ise, Dünya' da ve Türkiye'de zeytinciliğin durumu belirtilerek, Türkiye'deki TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliği tanıtılmıştır.

Araştırma bulgularının değerlendirildiği 5. bölüm 2 kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliği'nin faaliyetleri değerlendirilirken, 2.kısımda ortaklara yönelik yapılan anketler değerlendirilmiştir.

Araştırmanın sonuç kısmında ise, araştırma kısaca özetlenerek önerilerde bulunulmuştur.

1.5. ZEYTİNCİLİK ve TARİŞ

1.5.1. Dünya'da Zeytincilik

Dünya'da 35 ülkede 13 milyon hektar arazi üzerinde yaklaşık 890 milyon zeytin ağaç varlığı mevcut olup, ağaçların %97'si Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerde bulunmaktadır. Dünya'da başlıca zeytin ve zeytinyağı üreticisi ülkeler olarak İspanya, İtalya, Yunanistan, Türkiye, Tunus, Fas, Portekiz ve Suriye gösterilmektedir. Bu ülkelerden ağaç varlığı İspanya'da yaklaşık 250 milyon, İtalya'da 190 milyon, Yunanistan'da 125 milyondur (Tunalıoğlu, 2006). Türkiye ise 113 milyon ağaç varlığı ile sıralamada bu ülkelerden hemen sonra gelmektedir (TÜİK, 2006).

Bu ülkelerden bazıları ağaç başına verim dikkate alınarak incelendiğinde; yıllara göre değişmekle birlikte ortalama olarak, İspanya'da verimin 25 kg/ağaç, İtalya'da 30 kg/ağaç, Yunanistan'da 28 kg/ağaç, Türkiye'de ise 10 kg/ağaç olduğu görülmektedir.

Türkiye'de zeytin tarımı yapılırken, gerekli kültürel işlemlerin yeterince uygulanamaması sonucunda var-yok yılları arasındaki dengesizlik doğrudan verimi olumsuz olarak etkilemektedir. Diğer önemli üretici ülkelerde ise zeytincilik özellikle bu ülkelerin Avrupa Birliği üyesi olmaları nedeniyle Avrupa Birliği'nin etkili zeytincilik politikalarından yararlanılmaktadır. AB ortak tarım politikası kapsamında üreticilere verilen destekler zeytin üretimlerini hem miktar hem kalite olarak arttırmaktadır.

Zeytin ve zeytinyağı son yıllarda dünya gündeminde yükselen bir değer olarak kabul edilmektedir. Çünkü, bu yüzyılda insanlar sağlıklı ve uzun yaşamak istemekte ve bu nedenle zeytinyağı tüketimlerini arttırmaktadırlar. Ayrıca zeytincilik, tarımsal sanayiye hammadde sağlayarak hem istihdam hem de ülkenin tarım ekonomisine katma değer oluşturan önemli bir bitkisel üründür.

Türkiye, Dünya zeytinyağı üretiminde yaklaşık %6 pay ile beşinci, sofralık zeytin üretiminde %13 pay ile İspanya'dan sonra ikinci, siyah sofralık zeytin üretiminde ise ilk sırada yer almaktadır.

Avrupa Birliği ülkeleri, gerek sofralık gerekse zeytinyağında Türkiye için hem büyük bir pazar oluşturmakta, hem de diğer pazarlarda ülkemizin en büyük rakipleri olmaktadır. Özellikle AB ülkelerinin üretimlerinin düşük gerçekteştiği yıllarda Türkiye'nin ihracatı artmakta ancak bu ülkelere dökme olarak ihraç edilen zeytinyağı daha sonra bu ülkeler

tarafından ambalajlanarak diğer Dünya pazarlarına İspanyol ve İtalyan markaları olarak satılmaktadır. Aslında Türkiye zeytinyağı ihracatında Dünya'da AB ülkeleri (%53) ve

Tunus'tan (%23) sonra yıllara göre değişmekle birlikte yaklaşık %10-12 ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Çizelge1.1. Dünya'da ülkeler itibari ile zeytinyağı ihracatı (Bin ton)

Ülkeler	2002/2003		2003/2004		2004/2005		2005/2006	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
AB Ülkeleri	313.5	65	324.5	49.4	342	56.3	346	53
Tunus	40	7.2	209	31.7	100	16.5	150	22.9
Türkiye	71	13.3	48.0	7.0	93	13.5	51	11.5
Suriye	30.5	5.3	28.0	4.3	35	5.8	20	3.1
Fas	3	0.6	20.5	3.1	10	1.6	15	2.3
Diğer	15	3.1	14.5	2.	20	3.3	30	4.6
TOPLAM	488	97.6	657.0	99.9	609	100.3	666	102

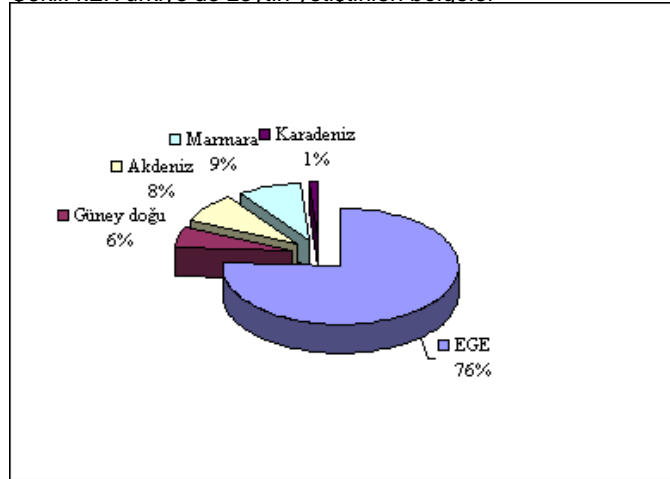
(Kaynak: İ.O.C.C, 2006)

1.5.2.Türkiye'de Zeytincilik

Türkiye'de yaklaşık 620 bin ha alanda 113 milyon adet zeytin ağacı bulunmakta ve zeytinlikler Türkiye meyve alanlarının 1/5'ini kaplamaktadır. Türkiye'de toplam zeytin ağacı sayısı son on yılda düzenli olarak artmıştır (TÜİK, 2006). Bu artışta devlet destekleme politikalarının katkısının olduğunu ifade etmek mümkündür.

Türkiye zeytin ağaçlarının ülke içi dağılımı incelenecek olursa, ağaçların % 76'sının Ege Bölgesi, %6'sının Güneydoğu Anadolu Bölgesi, % 8'inin Akdeniz, %9'unun Marmara Bölgesi ve %1'nin de Karadeniz Bölgesinde olduğu görülmektedir. Türkiye'de zeytinlik alanların yaklaşık %75'i engebeli ve kıraç araziler, %25'i hafif eğimli ve düz arazilerde bulunmaktadır (Tunalıoğlu, 1997, Aksu, 2000).

Sekil.4.2.Türkiye'de zeytin yetistirilen bölgeler

(Kaynak:Tunalıoğlu, 1997)

Zeytincilik Türkiye ekonomisine önemli katma değer oluşturmaktadır. Özellikle son on beş yıldan bu yana zeytinyağı sektörünün modernleşmesi ile birlikte daha kaliteli yağ üretilmesi sonucu tarıma dayalı sanayi ihracatında zeytinyağı dış ticaret istatistiklerinde önemli bir yer almaktadır.

Diğer yandan Türkiye'de üretimin yoğun olarak yapıldığı özellikle Ege Bölgesinde zeytincilikle geçinen aile sayısının çok olması ve bu ailelerin küçük ölçekli aile işletmeciliği üretim yapmaları yeniliklerin hızlı bir şekilde bu işletmelere aktarılmasını son derece güçleştirmektedir. Zeytin işletmeleri finanssal nedenlerle, mevcut ağaçlarına, kültürel işlemleri daha çok zeytinin var yılında yapmayı tercih etmekte, üretimin daha az olduğu yıl olarak kabul edilen yıllarda ise genellikle hiçbir işlem yapmamaktadırlar. Bu da beraberinde bitkide genetik olarak mevcut olan periyodisiteyi arttırdığı için önemli verim kayıplarına ve üretimde istikrarsızlığa neden olmaktadır. Böylece dış satımda da iniş ve çıkışlar ile pazar kayıpları söz konusu olmaktadır. Sonuçta bu da ülke ekonomisine, dolayısı ile zeytin üreticisine olumsuz yansımaktadır.

1.5.3. Tarıf Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği

Türkiye'de ilk kooperatifçilik hareketi 1913 yılı sonlarında "İncir Müstahsilleri Birliği" adı altında Aydınli üreticilerle başlamıştır. O günden bu yana Türkiye'de kooperatifçilikte önemli gelişmeler olmuştur. Türkiye'de geçmişten günümüze birçok kooperatif şekilleri oluşmuştur. Bu kooperatif şekillerinden konumuzla ilgili en önemli kooperatif şekli Tarım Satış Kooperatifleridir. Tarım Satış Kooperatifleri; üreticilerin ürettikleri malları en az maliyetle en yüksek kâr oranı ile işleyerek veya ham olarak satmak için, güç rekabet koşullarında monopsoncu piyasaya karşı kurulmuş örgüt olarak tanımlanabilir.

Tarım Satış Kooperatifleri kooperatifçilik hareketi içinde lokomotif olarak başı çekmektedir. Çünkü ortak ürünlerinin toplanması, işlenmesi, paketlenmesi, pazarlanması Tarım Satış Kooperatifleri tarafından olmaktadır.

Tarım Satış Kooperatifleri içinde TARİŞ Ege Bölgesinde gelişmesini tamamlamış önemli kuruluşlardan biridir. TARİŞ günümüzde incir, üzüm, pamuk, zeytin konularında faaliyet göstermektedir. Ancak 2005 yılından itibaren Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifi TARİŞ'ten ayrılarak tek başına faaliyet gösterme kararı almıştır. Zeytin ve Zeytinyağı Birliği, bugün Ege Bölgesinde 33 kooperatif ve yaklaşık 28. bin ortağıyla faaliyet göstermektedir.

Ege Bölgesi'nin tarımsal üretiminde tarih boyunca önemli yeri olan zeytincilik, ekonomiden sanata kadar birçok alana damgasını vurmaktadır. 1940'lara kadar zeytincilikte üreticinin alın terini değerlendirebilecek bir örgütlenmeye gidilememiştir. Ürünün işlenmesini sağlayacak kapasitede tesisin olmayışından kaynaklanan ürün kaybı, zeytinyağı fiyatlarının tamamen tüccarın insafına terk edilmiş olması gibi etkenler, bölge zeytin üreticisini örgütlemeye yönelmiştir. İzmir İncir ve Üzüm Tarım Satış Kooperatifleri Birliği'nin 1941 yılında gerçekleşen genel kuruluyla zeytin ve zeytinyağı yan ürün olarak kabul görmüştür ve 1942 yılında Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri kurulması gerçekleşmiştir. TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliği Türkiye'de faaliyet gösteren 17 Tarım Satış Kooperatifleri Birliği'nden biridir.

TARİŞ zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği kurulduğundan bu yana oldukça gelişmiştir. IMF(stand by) ile imzalanan anlaşmaya paralel olarak, Dünya Bankası'nın TRUP (Tarım Reformu Uygulama Projesi) kapsamında kooperatifçiliğin yeniden yapılandırılması ile gündeme gelmiştir. Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri 2000'de yapılan anlaşmalarla özerkliğe kavuşmuştur. Bu anlaşmanın en önemli yanı, birliklerin tümüyle kendi ayakları üzerinde durmak zorunda kalacak olmalarıdır.

Bu nedenle, TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliği, yeni bir satış ve pazarlama modeli oluşturmak amacıyla şubat 2001 tarihinde TARİŞ Zeytin A.Ş.'yi kurmuştur. Bugüne kadar üretim odaklı güçlü bir yapılanması olan Zeytinyağı Birliği böylece pazar ve müşteri odaklı yeni bir yapıya kavuşmuştur.

TARİŞ'in 2000 yılı öncesi Türkiye zeytinyağı pazarında %11 olan pay ile beşinci sırada iken, geçen süre içinde % 25-29 pay ile sıralamada beşincilikten ikinciliğe ulaşmıştır.

TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliği, ABD, Kanada, Japonya ve AB ülkelerinin de bulunduğu 37 ülkeye kendi markasıyla ihracat yapmaktadır. TARİŞ, Ege'de üretilen zeytinyağının %25'ini alırken, Türkiye zeytinyağı ihracatının da %20'sini gerçekleştirmektedir. Birlik ayrıca, ABD'nin Chicago ve Kanada'nın Montreal kentindeki 'Ta-Ze' adlı zeytinyağı butiklerinde de modern mağazacılık yapılmaktadır (aksiyon.com.tr).

TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği, bugün 4572 Sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun'a ve 24.12.2000 tarih 24270 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Tarım Satış Kooperatifleri Birliği örnek ana sözleşmesinin birlik genel kurulda kabulü ile faaliyetlerini sürdürmektedir. 4572 Sayılı Kanununun 1. maddesine göre Ege Bölgesi'ndeki 28 bin civarındaki zeytin üreticisi, karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle meslekî faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını sağlamak, ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumak amacıyla, aralarında sınırlı sorumlu değişir sayıda ortaklı ve değişir sermayeli, tüzel kişiliği haiz olarak kurduğu 33 Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifi kurmuşlardır. Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği ana sözleşmesinin 19. maddesine göre birliklerin organları, genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kuruludur. TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği ana sözleşmesinin 20. maddesine göre, Birliğin en yetkili organı bütün ortak kooperatifleri temsil eden genel kurul olup, kooperatiflerce seçilen temsilcilerden oluşur. Genel Kurula katılan kooperatif temsilcileri kendi aralarından Birlik yönetim ve denetim kurulunu seçmektedir. TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği özel hukuk tüzel kişisidir (www.rega.basbakanlik.gov.tr).

TARİŞ'in amacı; ortakların ve diğer üreticilerin ürünlerini piyasa şartlarında ve hatta daha iyi şartlarda değerlendirmek olup, üreticileri tekelcilerden ve tefecilerden koruyup, güç birliği oluşturarak gelirlerini arttırmak, meslek ve geçimleri ile ilgili ihtiyaçlarını piyasa şartlarından en uygun yöntemle, zamanında sağlamaktır.

Ayrıca, ortakların ve üreticilerin meslekleri ile ilgili gelişimini sağlamak, bilgilerini arttırmak, modern yöntemlerle üretim yapmalarını sağlamak gibi amaçları vardır.

Birliğin çalışma konularını zeytin, zeytinyağı ve yan ürünleri işleme ve pazarlama konuları oluşturmaktadır. Daha ayrıntılı ifade etmek gerekirse zeytinyağı, sofralık zeytin, zeytinyağı ve pirina sabunu, ayçiçeği yağı, pirina, zeytinyağı asidi, zeytin sıkma işletme konuları arsındadır. Ayrıca birlik kimyasal gübre tedariki, zirai ilaç, yaprak gübresi,

sergillik, zeytin fidanı kostik, plastik kasa gibi girdilerin yanında, üreticilerine nakit kredi de sağlamaktadır.

2001 yılında TARİŞ Zeytin, Zeytinyağı ve Yan Ürünleri Sanayi İç ve Dış Satış Pazarlama ve Nakliye Anonim Şirketi kurulmuştur. 1998 de Zeytinyağı Kombinasi Laboratuvarı kurulmuştur. Ayrıca bu laboratuvar Uluslararası Zeytinyağı Konseyi'nin tanıdığı 34 laboratuardan birisi olmuştur. Birlik sıklan zeytinyağlarının kalitelerini korumak amacıyla paslanmaz çelik depolama sistemlerinin kurulması çalışmalarını da yürütmektedir. 2001 yılında Birlik Uluslararası Zeytinyağı Konseyine gözlemci üyeliği elde etmiştir. Zeytin Tarım Satış Kooperatifleri Birliği, Zeytin ve Zeytinyağı kombinasi, 6 ilde 33 tarım satış kooperatifi ve 23 adet kontinü sistemden oluşmaktadır. Birliğin Aydın ili merkez dahil 13 ilçe merkezinde ise kooperatifleri vardır (TARİŞ, 2006).

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Duymaz (1985)'deki çalışmasında, Türkiye'de kooperatiflerin verimli çalışmaları açısından yatay ve dikey bütünleşme hareketleri konulu eserinde kooperatiflerde büyüme konularına değinerek bazı seçilmiş Tarım Satış Kooperatiflerinden örnek vermiştir. Birbirinden farklı alanda çalışan kooperatifleri birbirleri ile yarışma içinde olsalar dahi aynı fonksiyonları yerine getirmede beraber hareket etmeleri gerektiği sonucuna varmıştır. Ürünlerin pazarlamasında ve ürünlerin alımında standardizasyona gereken önemin verilmemesinin, ürünlerde fiziki ve parasal değer kayıplarına neden olduğu, bu durumda mamul ve yarı mamul maliyetinin arttığı sonucuna varmıştır.

Özdemir 1996'daki, Tekirdağ ilinde tarımsal kooperatiflerde ortak ilişkisi konulu çalışmasında Tarım Kredi, Tarım Satış ve Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri olmak üzere üç tür kooperatifi, kooperatif ortak ilişkileri bakımından karşılaştırılmıştır. Bu üç tür kooperatifte ortak ilişkileri yapılan karşılaştırmada ortakların sosyal ilişkileri itibarıyla de tarımsal kalkınma kooperatiflerinin diğer iki tür kooperatife göre hemen hemen iki kat daha iyi ilişki içinde olduğu sonucuna varılmıştır.

Tunalıoğlu 1997'deki, Önemli Zeytin Üreticisi Ülkeler İle Türkiye Zeytinciliğinin Karşılaştırılması isimli çalışmasında, zeytin üretim ve veriminde Türkiye'nin ele alınan İspanya, İtalya ve Yunanistan'ın oldukça gerisinde olduğu, ayrıca işleme teknolojisinde özellikle son on yılda önemli gelişmeler yaşanmasına rağmen halen Türkiye'nin bu ülkeler düzeyine ulaşamadığını ifade ederek, ciddi olarak belirlenemeyen tarım politikaları nedeniyle sektörler arası ve sektör içi ilişkilerde devamlılığın sağlanamadığını belirtmiştir.

Olgun 1998'deki, 1988 den beri uygulanmakta olan destekleme politikalarının Türkiye'de ve özellikle Ege Bölgesindeki zeytin ve zeytinyağı ekonomisindeki çeşitli etkileri incelediği çalışmasında, uygulanan destekleme politikalarının devamlılık göstermediğini, zeytin üreticilerinin gelirleri ve zeytinyağı piyasa fiyatlarında istikrarın sağlanmadığını ve düzenli bir stok politikasının oluşturulmadığını ifade etmektedir. Yine bu araştırmacıya göre olumlu sayılabilecek bir gelişmenin ise zeytinyağı sanayinin birçok rakip ülke ile rekabet edebilecek düzeye gelmesi olarak belirlenmektedir.

Kardik 1999'daki, TARİŞ'teki pazarlama etkinliklerinin analizi konulu doktora tez çalışmasında, Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri (TSKB)' in yönetim mevzuat ve destekleme alım politikalarındaki görevleri açısından incelemiştir. Pazarlama işlevi üstlenen bu kuruluşların durumu, TARİŞ' e bağlı birlikler ve özellikle TARİŞ Pamuk Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (PTSKB)'nin çalışmaları açısından analiz etmiştir. PTSKB'ye

üye 54 birim kooperatifin seçilmiş yöneticilerine anket uygulayarak yöneticilerin kooperatif sorunlarına yaklaşımları belirlenerek çözüm önerilerini ortaya konulmuştur.

Yine aynı araştırmacı tarafından yapılan bir başka çalışmada, kırsal alana bilgi ve teknoloji aktarımında çiftçi örgütlerinin rolünün incelendiği ve TARİŞ'in ele alındığı çalışmada; İzmir ili Menemen ilçesinde TARİŞ üyesi 45 kuru üzüm, 48 pamuk üreticisi ile çalışmış, çiftçi sorunlarının çözümü için, TARİŞ'in yayım faaliyetlerinin istenilen düzeye getirilmesi ve çiftçilerin karar alma sürecine katılımının artırılmasının gerekli olduğu ortaya konulmuştur (Kardik, 1999).

Mülayim, 1999'da yaptığı çalışmada, Türkiye'de zeytinyağı üreticilerinin örgütlenmesi için Tarım Satış Kooperatifleri yardımcı olduğunu, Tarım Satış Kooperatifleri küçük çiftçilerin pazar karşısındaki durumlarını iyileştirmekte ve çiftçileri tüccarların spekülasyonlarından korunduğunu ifade etmiştir.

Bunun yanı sıra Tarım Satış Kooperatifleri ortakların, satışı daha elverişli olan geniş pazar hacmine ulaşmasını sağlamaktadır. Tarım Satış Kooperatifleri tarafından satılan ürünlerin kalitesi garanti edilmekte olup, bu ise iç ve dış piyasalarda iyi bir isim ve güvenilirlik sağlamaktadır. Tarım Satış Kooperatifleri, ortaklarına piyasada talep edilen ve ürünün daha kolay alıcı bulmasını sağlayan kalitede üretimin sağlanması için gerekli olan teknik konularda yardım sağlamaktadır.

Konak (1998) tarafından yapılan bir çalışmada, Aydın ilinde zeytin ve zeytinyağı üretim ve pazarlanması incelenmiştir. Bu çalışmada, üretilen zeytin ve zeytinyağının büyük bir bölümünün tüccar ve önemli bir üretici örgütü olan TARİŞ tarafından pazarlandığı belirtilmiştir.

Diğer bir araştırmada Artukoğlu (2001), Türkiye ve tam üyelik çalışmalarının sürdüğü Avrupa Birliği için önemli olan zeytinyağına ilişkin destekleme politikasına ait konuda değinilen bir konu da üreticilerin örgütlenme sorunu olduğu söylenmiştir. Bu çalışmaya göre Türkiye'de İncelenen işletmelerin %84'ü bir tarımsal kooperatife üye iken Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifine üye üretici oranı %33 bulunmuştur.

Tunalıoğlu 2003'deki çalışmasında, dünyada yaklaşık 10 milyon hektar alan üzerinde 890 milyon zeytin ağacı yetiştirilmekte olduğunu, zeytin tarımının ekonomik olarak Türkiye'nin içinde bulunduğu Akdeniz havzası ülkelerinde yapılmakta olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmaya göre; Türkiye' de yıllar itibari ile bakıldığında zeytin ağacı sayısı ve zeytin

üretimi sürekli olarak artış göstermektedir. Türkiye'de ağaç varlığına göre önemli iller; Aydın, İzmir, Muğla, Balıkesir, Bursa ve Manisa'dır.

Gökçe 2003'deki çalışmasında, Türkiye'de zeytinyağı ve sofralık zeytin sektörünün üretim öncesi sorunları sınıflandırılmış ve bunlar arasında iki neden ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bunlardan birincisi yeterli, güvenli ve düzenli hammadde temini sorunudur. İkincisi de kaliteli hammadde temini sorunudur. Çalışmada sektörün daha çok hammaddeye gereksinim gösterdiği ve kalite konusunda da önemli sorunları olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sorunlar; yeterli hammadde temini için zeytin alanlarının artırılması yerine mevcut zeytinliklerinin iyileştirilmesi, konu ile ilgili araştırmalar yoğunlaşması ve desteklenmesi olarak belirtilmiştir.

Çetinkaya 2005'deki Türkiye'nin rekabetçi üstünlüğüne üretici birliklerinin katkısı, TARİŞ örneği isimli çalışmasında; Ülkelerin uluslar arası ticarete rekabet etmedeki üstünlüklerini, farklı endüstri kollarındaki rekabet etmedeki üstünlüklerinin toplamalarının belirlediğini, ancak endüstrilerin avantaj ve güçlerini ise çalışılan endüstri kolundaki işletmelerin rekabetçi üstünlüklerinin sağladığını belirtmiştir.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. MATERYAL

Araştırmaya gerekli bilgilerin, dokümanların, belgelerin toplanması için Haziran 2006 yılında başlanmıştır. Araştırmanın materyalleri başlıca iki kısımdan oluşmaktadır.

Birinci kısım materyalleri araştırmacı tarafından bizzat bire bir görüşme ile TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri'ne üye ortak üreticilerden seçilen yüz kişi ile yapılan anketler oluşturmaktadır. Anketler şubat 2007-mart 2007 tarihleri arasında Aydın ili ve ilçelerinde yapılmıştır.

İkinci kısım materyalleri, TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği'nin muhasebe kayıtlarından, 13 birim kooperatif yöneticilerinden, birliğin olağan genel kurul raporlarından, 2002-2006 zeytin üretim dönemlerine ait elde edilen bilgiler oluşturmuştur.

Ayrıca araştırmada özel sektör kuruluşlarının araştırma konusu ile ilgili kayıt, belge, raporlarından, daha önce konu ile ilgili yapılmış çalışmalar ile tez, sempozyum, kongre, bildiriler ve ilgili kitaplardan yararlanılmıştır.

3.2. YÖNTEM

Örnekleme aşaması, araştırma alanının seçiminde izlenen yöntem ve kooperatif ortaklarının seçimi olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır.

3.2.1. Araştırma Alanının Seçiminde İzlenen Yöntem

Başlangıçta araştırmanın Ege Bölgesinde yer alan TARİŞ'in bünyesinden 2005 yılında ayrılan Zeytin ve Zeytinyağı Birliği'nin Ege Bölgesi'ndeki toplam altı ili kapsamı düşünülmüştür. Ancak zaman ve maddi kısıtlayıcılar göz önüne alındığında, araştırmanın Ege Bölgesi'nde zeytin ağacı varlığı yönünden birinci sırada yer alan Aydın ilinde yapılmasına karar verilmiştir.

Aydın ili içinde biri il merkezinde 12'si ilçelerde olmak üzere toplam 13 birim Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatiflerinin tamamı araştırma alanı olarak belirlenmiştir. Böylece Birliğe bağlı faaliyet gösteren kooperatiflerden seçilen birim kooperatifler Aydın ilindeki kooperatiflerdir. Bu kooperatifler: Aydın (Merkez), Kuşadası, Ortaklar, Söke, Erbeyli, Germencik, Horsunlu, Sultanhisar, Bozdoğan, Dalama, Çine, Koçarlı, Köşk'tür.

3. 2. 2. Üreticilerin Seçiminde İzlenen Yöntem

Anket yapılacak popülasyondan örnek seçiminde Aydın ilindeki TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliğine bağlı kooperatiflere ortak üreticiler popülasyonun tamamını oluşturmuştur. Yapılan örnekleme yönteminin anket yapılacak kişi sayısı 100 olarak belirlenmiştir (Çizelge 3.1).

Hangi kooperatiften kaç kişi ile anket yapılacağı, ildeki kooperatiflere ortak üreticilerin birim kooperatiflere üye olan ortak üretici sayılarına oranlanması ile belirlenmiştir.

Çizelge.3.1. Aydın ilindeki kooperatiflerin ortak sayıları

İlçe Adı	Toplam Ortak Sayısı (Adet)	Toplam Ortak Sayısının Oranı (%)
Aydın (Merkez)	496	5
Bozdoğan	725	7
Çine	1403	12
Dalama	351	6
Erbeyli	795	9
Germencik	770	9
Horsunlu	295	3
Koçarlı	761	8
Köşk	525	6
Kuşadası	420	5
Ortaklar	1291	14
Söke	661	8
Sultanhisar	702	8
Toplam	9195	100

(Kaynak:TARİŞ, 2006 a)

3. 2. 3. Verilerin Analizinde Uygulanan Yöntem

Anketler şubat 2007-mart 2007 tarihleri arasında Aydın merkez ve ilçelerinde uygulanırken, ortaklardan (2004-2006) yılları üretim dönemine ait veriler toplanmıştır. TARİŞ'in faaliyet raporları 2002/2006 yılları arası incelendiği için verilerin de 2002 yılından itibaren toplanması düşünülmüş fakat üreticiler işletmelerinde düzgün bir kayıt sistemine sahip olmadığı için anketlerin sadece son iki üretim döneminin kapsamına karar verilmiştir.

Ortak anketleri üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım genel özellikler; bu kapsamda işletme sahibinin yaşı, eğitim durumu, işletmelerin nüfus durumu ve üretim amaçlı sorular sorulmuştur. Bu sorulara ilişkin elde edilen bilgiler ankete katılanların verdikleri cevapların oranlanması ile değerlendirilmiştir.

Anketin ikinci bölümünde zeytin üretimi ve değerlendirilmesiyle ilgili sorular yer almış ve bu sorulara ilişkin elde edilen bilgiler toplam verilerin birim verilere oranlanması ile değerlendirilmiştir. Bu bölümde sahip olunan zeytin ağaç varlığı, zeytin üretimi, tüketimi, satış miktarları vb. yer almıştır.

Anketin üçüncü bölümünde üreticilerin yönetsel, teknik ve pazarlama yönleriyle TARİŞ'ten memnuniyet düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Memnuniyet düzeyleri belirlenirken, üreticilerin bazı yargılara katılıp katılmadıkları 5'li likert ölçeği ile ölçülmüştür. Yönetsel memnuniyet belirlenmesinde TARİŞ'in faaliyetleri sıklık ölçeği ile (1:Hiç, 2:Nadiren (çok az), 3:Ara sıra (bazen), 4:Genellikle, 5:Her zaman) ölçülmüştür. Bunun dışındakiler (1: Hiç katılmıyorum, 2: Kısmen katılıyorum, 3: Orta derecede katılıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Tamamen katılıyorum) şeklindedir. Üretici anketleri Ek 1 de yer almaktadır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

4.1. AYDIN İLİ ZEYTİN ve ZEYTİNYAĞI TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ'NİN (TARİŞ) FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1.1. Aydın İli Zeytin ve Zeytinyağı Alım Miktarları

Bu bölümde ilin yıllar itibari ile kooperatiflerin ürün alımının zeytinin var yok yılları da dikkate alınarak TARİŞ'in nasıl bir seyir izlediği, ürün alımlarındaki etkinliği, ortaklarına parasal olarak katkıları incelenmeye çalışılmıştır.

Aydın ilinde TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri tarafından sadece Horsunlu ilçesindeki kooperatif tarafından sofralık zeytin alımı yapılmaktadır.

Çizelge 4.1. Aydın ili Horsunlu ilçesi sofralık zeytin alım miktarı (2002/2006)

Yıllar	Ortak İçi (kg)	Ortak Dışı (kg)	Toplam Miktar (kg)	Toplam Bedel (YTL)	Ortalama Fiyat (YTL/kg)
2002/2003	736.970	5.978	742.948	409.945	0.55
2003/2004	784.690	72.077	856.767	1.128.696	1.32
2004/2005	456.307	93.044	549.351	409.834	0.75
2005/2006	92.356	307.239	399.595	568.146	1.42
Toplam	2.070.323	478.338	2.548.661	2.516.621	

Kaynak: (TARİŞ, 2006 a)

Çizelge 5.1 incelendiğinde zeytinde ortak dışı alımlarda artış olduğu görülmektedir. Ortak dışı alımların artması üreticilerin TARİŞ'e olan güvenlerinin arttığı şekilde yorumlanabilir.

Çizelge 4.2. Aydın ilindeki TARİŞ'in aldığı zeytinlerden elde edilen ürün miktarı

Yıllar	Koop İşlenen Tane Zeytin (kg)	İşletmede Elde Edilen Zeytinyağı (kg)	Zeytinyağı Randımanı (%)	Elde Edilen Pirina (Ton)
2002/2003	34.124.392	8.288.839	24	16.070
2003/2004	1.288.623	380.795	20	679
2004/2005	38.152.716	7.193.152	19	10.565
2005/2006	4.810.650	1.108.665	23	2.263

(Kaynak:TARİŞ, 2006 a)

Aydın ilinde bulunan TARİŞ'in tesislerinde işlenen zeytinlerin durumuna göz atıldığında, işletmelerde (2002-2006) elde ettikleri zeytinyağlarının randımanı 2002/2003, 2003/2004 üretim sezonunda ortalama %22, 2004/2005, 2005/2006 yıllarında ortalama %21 randıman elde edilmiştir. TARİŞ'in zeytinyağı randımanında son iki dönem ile önceki iki döneme göre önemli bir değişiklik görülmemiştir.

Zeytinin yan ürünü olarak değerlendirilen pirinanın oranı ise; var yılları olan 2002/2003 'te %47, yok yılı olan 2003/2004'te %53 ve var yılı olan 2004/2005 yılında %28, yok yılı olan 2005/2006 yılında %47 olarak gerçekleşmiştir. Çizelge 2 iki dönem halinde incelendiğinde zeytinde yok yıllarında pirina oranının var yıllarına göre fazla olmasının nedeni ise üreticilerin zeytinliklerine kültürel işlemleri uygulamadıkları için zeytinde yağ oranı düşerken pirina oranı artmaktadır. Bu sonuç bize kültürel işlemlerin yok yıllarında da yapılması gerektiğini göstermektedir (Çizelge5.2).

TARİŞ, Aydın ilinde dört yılın ortalaması olarak %25 pay ile 17.286 ton zeytinyağı almıştır. Diğer illere bakıldığında Aydın ili %42 ile Balıkesir ilinden sonra ikinci sırada gelmektedir. Sırasıyla %13 ile İzmir , %11 ile Çanakkale, %5 ile Muğla, %2 ile Manisa gelmektedir (Çizelge 5.4). Yıllar itibari ile ürün alım miktarları var yok yılı olması nedeniyle büyük farklılıklar göstermektedir, ancak bunun yanında ortak içi hareketlerde olan değişim göz ardı edilmemelidir. Çünkü bazı yıllarda ortaklar zeytinyağını kooperatife değil tüccara da verebilmektedir. Ayrıca üretimin yok yıllarında yemeklik gurubu olarak ayrılan yağlar ile ham yağ olarak ayrılan yağlara bakıldığında yok yılında yemeklik gurubu ortalama 1/3 oranın dayken var yılında bu yaklaşık 1/2 düzeyine çıkmaktadır.

TARİŞ ortaklarının, zeytinin yok yıllarında kültürel işlemleri yapmaması zeytinyağı kalitesi ve miktarında kayba yol açtığı gibi zeytinde periyodisiteye de yol açmaktadır.

Ortak sayısı-ürün alım miktarları arasındaki ilişki incelendiğinde, ortak sayısı ile ürün alım miktarları arasında doğru orantı görülmektedir, yani ortak sayısı arttıkça ürün teslim edilmesi de artmaktadır Buna göre Balıkesir ilinde ürün teslim edilmesi ortak

sayısına göre kıyaslandığında daha fazladır. Balıkesir ilinde üreticiler TARİŞ'e diğer illere göre daha fazla ürün teslim etmektedir (Çizelge 5.3).

Çizelge 4.3. Aydın ilindeki TARİŞ'in ortak sayısı-zeytinyağı teslimi ilişkisi

Yıllar	2002/2003	2003/204	2004/2005	2005/2006
Teslim Olan zeytinyağı (ton)	8.305	1.654	4.120	1.778
Aydın ili Ortak Sayısı	9991	8346	8656	9195

(Kaynak:TARİŞ, 2006 a)

Çizelge 4.4. TARİŞ'in zeytinyağı alımları (2002-2006)

İller	2002/2003		2003/2004		2004/2005		2005/2006	
	Miktar (Ton)	(%)	Miktar (Ton)	(%)	Miktar (Ton)	(%)	Miktar (Ton)	(%)
Aydın	8.303	33.51	1.654	15.00	4.120	40.15	1.778	11.05
Balıkesir	9.638	38.90	6.497	48.15	32.220	28.38	9.356	58.10
Çanakkale	2.515	10.15	1.176	12.94	857	7.55	2.119	13.16
İzmir	2.076	8.38	2.414	17.89	1.905	16.79	2.396	14.88
Manisa	90	2.36	88	0.65	74	0.65	125	0.78
Muğla	2.153	8.69	724	5.37	734	6.47	329	2.04
Toplam	24.776	100	13.493	100	11.346	100	16.104	100

(Kaynak: TARİŞ, 2006 a)

TARİŞ işletmelerinin toplam zeytinyağı alımlarına göre durumlarına bakıldığında, işletmeler 2002/2003-2003/2004 üretim dönemlerinde ortalama %62 oranında ürün alırken, 2004/2005-2005/2006 üretim dönemlerinde ortalama %43 oranında zeytinyağı almışlardır. TARİŞ'in zeytinyağı alımlarında dört yıllık dönemde zeytinin var yılı olan 2002 yılı %52 ile en yüksek alım yapılan yıl olmuştur. Ortak içi ve ortak dışı zeytinyağı alımlarında ise bu dört yıllık dönemde artış ve azalışlar olmuştur. Ortak dışı alımlar incelendiğinde; zeytinin var yıllarında alım yapılmış, yok yıllarında ise alım yapılmamıştır. Buradan TARİŞ'in zeytinin var yıllarında piyasaya göre daha iyi fiyat verdiği düşünülebilir (Çizelge 5.5).

Çizelge 4.5. Aydın ilindeki TARİŞ'in zeytinyağı alım miktarları (2002-2006)

	Ortak İçi			Ortak Dışı			Toplam Miktar (kg)	Toplam Bedel (YTL)	Ort. Alım (%)	Ort Fiyat (YTL)
	Zeytinyağı Alım Miktarı (Kg)	Bedeli (YTL)	Ort. Alım (%)	Zeytinyağı Alım Miktarı (Kg)	Bedeli (YTL)	Ort. Alım (%)				
2002/2003	8.300.973	24.171.641	51	2.706	1.214.000	51	8.303.679	25.369.434	52	3.05
2003/2004	1.654.536	5.432.456	11			0	1.654.596	5.432.456	11	3.28
2004/2005	4.550.294	15.911.152	26	2.566	15.967.000	48	4.552.860	15.943.804	28	3.50
2005/2006	1.778.577	9.723.585	11			0	1.778.577	9.727.585	11	5.46

(Kaynak: TARİŞ, 2006 a)

Çizelge 4.6. Aydın ilinde TARİŞ'in işletme faaliyetlerinin ürün alımlarındaki rolü

Yıllar	Koop.Toplam Zeytinyağı Alımı (kg)	İşletmede Elde Edilen Zeytinyağı (kg)	İşletmede Elde Edilen Zeytinyağından Koop Satın Alınan (kg)	İşletme Alımının Üretime Oranı	İşletme Alımının Toplam Alıma Oranı
2002/2003	7.645.540	8.288.849	4.403.020	53	58
2003/2004	1.019.423	319.394	225.171	70	22
2004/2005	4.312.675	7.193.156	2.940.786	82	41
2005/2006	1.498.436	1.108.655	429.816	38	29

(Kaynak:TARİŞ,2006a)

TARİŞ'in kontinü sistem zeytin işleme tesislerinde zeytin işleme durumuna göz atılacak olursa; TARİŞ 2002-2006 yıllarında ortalama kendi tesislerinde işlediği zeytinyağlarının %45'ini almış, en çok alım yapıldığı yıl ise %82 ile 2004/2005 yılı olmuştur. İşletme alımlarının toplam alımlara oranı ise 2002-2006 yıllarında ortalama %50 olarak gerçekleşmiştir. İşletme alımlarının üretime oranı 2002-2006 yıllarında artış gösterirken işletme alımlarının toplam alımlara oranı zeytinin var yok yıllarında dalgalanma göstermektedir. İşletme alımlarının toplam alımlara oranı zeytinin yok yıllarında azalmasının nedeni olarak üreticilerin elde ettikleri zeytinyağını TARİŞ'e göre erken ücret ödemesinden veya fazla fiyat vermesinden dolayı tüccara vermesi olarak düşünülebilir.

4.1.2 TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Maliyetleri

Araştırma çerçevesinde maliyetlerin incelenmesindeki amacımız, İşletmelerin karlılığını arttırmasında ilk etkenlerden birisinin maliyetleri düşürmek olduğu ekonomistler tarafından belirtilmektedir. Bu nedenle araştırma içinde maliyetler incelenmiştir.

Çizelge 4.7. Aydın ilinde TARİŞ'in zeytin ve zeytinyağı maliyetleri

Yıllar	Koop. Zeytinyağ Alım Miktarı (kg)	Koop. Gideri (YTL)	Zeytinyağı Maliyeti (YKR)
2002/2003	8.303.625	1.004.849	12
2003/2004	1.881.604	719.640	38
2004/2005	1.171.839	1.010.839	86
2005/2006	1.715.627	1.030.239	60

(Kaynak: TARİŞ, 2006 a)

Maliyetler, TARİŞ'in zeytin işleme giderlerinin zeytinyağı alım miktarlarına oranlanması ile bulunmuştur. Giderler ise TARİŞ yöneticileri ile yapılan sözlü görüşmelerde zeytinyağı işleme giderlerinin sabit giderler olduğu bilgisi edinilmiştir. Giderlerden kasıt zeytin işleme giderleridir. Bu giderler; işçilik, amortisman, elektrik, vb. giderlerdir.

2002/2003 yılında 1 kg ürün maliyeti 12 YKR.'tan, 2003/2004 yılında 38 YKR.'ye 2004/2005 yılında 86 YKR.'ye çıkmış, 2005/2006 üretim döneminde 60 YKR.'ye düşmüştür. Maliyetlerin artmasında en önemli etken, ürün alım miktarının yıllar itibari ile azalmasından kaynaklandığı araştırma neticesinde tespit edilmiştir.

Bu sonuçlardan, TARİŞ'in zeytin işleme maliyetlerini düşürebilmesi için ortaklarının daha fazla ürün teslim etmesini sağlaması gerektiği ve ortak sayısını arttırarak daha fazla zeytin işlemek suretiyle, işleme maliyetlerini düşürebileceği çıkartılabilir.

4.1.3 TARİŞ Tarafından Yapılan Yardımlar

Çizelge 4.8. Aydın ilinde TARİŞ tarafından yapılan yardımlar

Yıllar	Nakit (YTL)	Yaprak Gübresi		Zeytin Fidanı		Kostik	
		Miktar (Adet)	Bedel (YTL)	Miktar (Adet)	Bedel (YTL)	Miktar (kg)	Bedel (YTL)
2002/2003	292.000	495	2.386	1.367	6.835	2.353	4.279
2003/2004	221.000	734	2.999			880	2.295
2004/2005	679.000	363	2.117	658	3.682	2.193	1.535
2005/2006	903.000	620	3.255			1.622	1.103

(Kaynak: TARİŞ, 2006 a)

Araştırmada TARİŞ'e ortak olan zeytin üreticileri incelendiğinden, TARİŞ'in ortaklarına yaptığı üretim girdisi olan yardımlar, hem üreticilerin maliyetini düşürmesi hem de kooperatif-ortak ilişkisinin artmasında etkili olan önemli etkenlerden biridir. TARİŞ'in tarımsal girdi yardımı bu açıdan önemlidir.

Çalışmada, TARİŞ yöneticileri ile olan sözlü görüşmeden kooperatiflerin en çok yaptığı girdi kalemleri olarak yaprak gübresi, zeytin fidanı, kostik olarak üç kalem tespit edildiği için bu üç kalem incelenmiştir.

Yaprak gübresi yardımı, yok yılları olan 2003/2004 ve 2005/2006 yıllarında toplam 6.254 YTL.' iken, var yılları olan 2002/2003 ve 2003/2004'te toplam 4.503 YTL. olarak gerçekleşmiştir. Yaprak gübrelerinin zeytinin yok yıllarında daha çok kullanılmasının nedeni olarak yaprak gübresini, ortakların diğer tarım ürünlerinde kullandığını söyleyebiliriz. Ayrıca bir başka neden olarak zeytinin yok yıllarında kooperatiflerce satılan yaprak gübresi fiyatlarının düşük olduğu sonucu da çıkartılabilir. Kooperatiflerce sağlanan nakit kredi miktarında yok yıllarında ortaklara destek çıkmış ve var yıllarına oranla daha fazla kredi sağlanmıştır. Var yılları olan 2002/2003 ve 2004/2005 yıllarında toplam 971.000 YTL kredi sağlanmış, yok yılları olan 2003/2004 ve 2005/2006 yıllarında 903.000 bin YTL. nakit kredi sağlanmıştır.

TARİŞ tarafından yapılan kostik yardımı ise incelenen diğer girdilerin tersine zeytinin var yıllarında toplam 5.814 YTL., zeytinin yok yıllarında 3.698 YTL. olarak gerçekleşmiştir. Üreticilerin zeytinin var yıllarında daha fazla kostik almasının nedeni olarak ortakların kostiği sabun yapımında kullandıkları şeklinde düşünülebilir.

4.1.4.TARİŞ'in İşletme Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi ve Gelir Gider Durumu

TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği günümüzde Aydın, Çanakkale, Manisa İzmir, Muğla il ve ilçelerine yayılmıştır. Ege bölgesinde toplam 33 kooperatif bulunmaktadır. Bu kooperatiflerin çoğunluğu olan 13 adedi (%23) kooperatif Aydın ilindedir.

İldeki kooperatiflerin toplam ortak sayısı 9195 tir. Depo kapasitesi toplam 3020 ton dur. Zeytin sıkma kapasitesi olarak en fazla 160 ton/gün ile Aydın ili merkez kooperatifi, en az olarak Erbeyli ve Sultanhisar kooperatifi 60 ton/gün kapasite ile faaliyet göstermektedir.

Çizelge 4.9. Aydın ilindeki TARİŞ'in genel görünümü

Kooperatif Adı	Ortak Sayısı	Depo Kapasitesi (Ton)	Zeytin Sıkma Tesisi Kapasitesi (Ton)	Tesisi Kuruluş Yılı	Sofralık Zeytin İşleme Kapasitesi (Ton)	Tesis Kuruluş Yılı
Aydın merkez	496	66	160	2006	-	-
Bozdoğan	725	144	100	1996	-	-
Çine	1403	157	100	1994	120	1977
Dalama	351	72	80	1996	-	-
Erbeyli	795	82	60	1996	-	-
Germencik	770	1485	80	1996	-	-
Horsundu	295	78	-	-	965	1990
Koçarlı	761	294	80	1994	120	1990
Köşk	525	163	120	1994	270	1978
Kuşadası	420	194	100	1996	-	-
Ortaklar	1291	55	120	1993	-	-
Söke	661	65	60	2000	-	-
Sultanhisar	702	165	80	1994	485	1973
TOPLAM	9195	3020	1140	-	1960	-

Kaynak: (TARİŞ, 2006 a)

Aydın ili ilçelerinden sadece Horsunlu ilçesi Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifi tarafından sofralık yeşil zeytin ve siyah zeytin işlemesi yapılmaktadır. Bu kooperatif tarafından işlenen sofralık zeytin kapasitesi ise 965 ton/gün dür.

Sofralık yeşil zeytin işleme kapasitesi olarak Çine 120 ton /gün, Horsunlu, 965 ton/gün, Koçarlı 120 ton/gün, Köşk 270 ton/gün, Sultanhisar 485 ton/gün olarak hizmet

vermektedir. Bu ilçeler ya hiç sofralık zeytin işlememekte veya az miktarda işlemektedirler. Toplamda ilin sofralık zeytin işleme kapasitesi 1960 ton/gün dür (TARİŞ, 2006 a).

Çizelge 4.10. Kooperatiflerin personel durumları

Kooperatifler	Daimi	Mevsimlik	Fakülte	Yüksekokul	Meslek Lisesi	Lise	Ortaokul	İlkokul	Toplam
Aydın	3	1				2		2	4
Bozdoğan	4				2	1		1	4
Çine	3	2	1			2		2	5
Erbeyli	4	1	2			1	1	1	5
Dalama	3					1		2	3
Germencik	6		1			1	1	3	6
Horsunlu	3	2				2	1	2	5
Koçarlı	3					2	1		3
Köşk	6	2			3	2	2	1	8
Kuşadası	3			1		1		1	3
Ortaklar	3	2				2	2	1	5
Söke	7	3	3	1		2	1	3	10
Sultanhisar	4	1				3	1	1	5
TOPLAM	52	14	7	2	5	22	10	20	66

(Kaynak : TARİŞ, 2006 b)

TARİŞ'in 2005/2006 yılı personel durumu ise; %79'u daimi personel, %21'i mevsimlidir. Toplam personelin %11'i fakülte mezunu, %3'ü yüksekokul mezunu, %8'i meslek lisesi mezunu, %33'ü lise mezunu, %15'i ortaokul mezunu, %30'u ilkokul mezunudur.

Araştırma verilerine göre, gelir gider durumu incelenecek olursa; 13 birim kooperatif 2002/2003, 2003/2004 yıllarında yağ işleme geliri %81 ile birinci, pirina geliri %15 ile ikinci, yem geliri ise %0,3 ile üçüncü sırada gelmektedir. 2004/2005, 2005/2006 yıllarında bu durum ise, toplam gelirler içinde yağ işleme geliri ortalama %69 , pirina geliri %26, yem geliri %0,4 olarak gerçekleşmiştir.

TARİŞ giderleri içinde ilk iki dönemde (2002/2003-2003/2004) en büyük payı %55 ile personel gideri almıştır, daha sonra diğer giderler %44 , amortisman ise %31' lik pay almıştır. 2004/2005 ve 2005/2006 yıllarında toplam giderler içinde personel gideri %45, amortisman %36, diğer giderler %21 olmuştur.

Çizelge 4.11 Aydın ilindeki TARIŞ'ın gelir gider durumu

Yıllar	Gelirler			Toplam Gelir (YTL)	Giderler			Toplam Gider (YTL)
	Yağ İlş. Geliri (YTL)	Yem Satışı (YTL)	Pirina Satışı (YTL)		Personel (YTL)	Amortisman (YTL)	Diğer (YTL)	
2002/2003	2.688.279	512.960	443.130	3.131.409	467.161	274.166	121.144	862.471
2003/2004	1.226.236	104.930	276.969	1.331.442	460.875	252.621	104.347	817.843
2004/2005	1.247.923	49.375	323.440	1.297.621	435.155	354.451	207.416	997.022
2005/2006	499.639	57.773	346.002	557.758	485.283	396.008	235.807	1.117.098
Toplam	5.662.077	212.078	1.389.541	6.318.230	1.848.474	1.277.246	668.714	3.794.434

(Kaynak: TARIŞ, 2006 a)

4.2. KOOPERATİF ORTAKLARINA YÖNELİK ANKETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.2.1. Üreticilere Ait Genel Özellikler ve Uygulanan Kültürel İşlemler

Üretici anketlerinde üreticilerin düzgün ve sağlıklı işletme kayıtlarının olmayışı nedeni ile üreticilerin daha eski bilgileri doğru hatırlayamayacakları düşünülerek, anketlerde son iki üretim sezonu dikkate alınmıştır.

Üretici ortakların aile yapısı anne ve babadan oluşan iki kişilik çekirdek aile olarak ele alınmıştır. Ankete katılan ortakların aile başına %3,6 çocuk düşmektedir. Kız çocukların oranı %46, erkek çocukların oranı %45, 0-15 yaş arası çocukların oranı %9 olarak dağılım göstermiştir. Ankete katılan ortaklar, çocukların iş gücü olarak katkısının olduğunu ancak çocuklarının eğitimle ilgilenmeleri gerektiğini, eğitimini tamamladıktan sonra istedikleri takdirde çalışabileceklerini belirtmişlerdir.

Ankete katılan ortakların yaş dağılımlarına bakıldığında; üreticilerin 25-35 yaş arasında olanlar %14, 35-45 yaş arasında olanlar %33, 45-55 yaş arasında olanlar %31, 55-65 yaş arasında olanlar %14, 65 ve daha fazla yaşında olanlar %8 olarak belirlenmiştir.

100 kooperatif ortağından 65 kişisi 35-55 yaş aralığında olması ortakların orta yaş gurubuna dahil olması anlamına gelmektedir. Orta yaş gurubunun yüksek oluşu bize genç nüfusun başka işlerde çalıştığını düşündürmektedir.

Ankete katılan 100 ortaktan ilk okul mezunu olanlar (%57) birinci, lise mezunu olanlar (%22) ikinci, orta okul mezunu olanlar (%21) üçüncü sırada gelmektedir.

Bu sonuçlara göre eğitim seviyelerinin düşüklüğünden söz edebiliriz. Eğitim seviyesinin düşüklük olması yeniliği takip etmede ve işletmelerine atılım yaptıracak yenilikleri uygulamada engel teşkil ettiğini söyleyebiliriz.

Zeytincilikte, araştırmalara göre, planlı bahçe tesis edilip bakım işlemlerinin düzgün yapılması halinde verimlerin artırılacağı öngörülmektedir. Bu çalışmada yapılan anketlere göre hiç bahçe tesis etmeyenlerin oranı %48, bahçe tesis edenlerin oranı %52 olarak tespit edilmiştir. Bahçe tesis edenlerin içinde ormandaki deliceyi aşılı olarak bahçe tesis edenlerin oranı %11, aşılı deliceyi bahçeye dikmekle tesis edenlerin oranı %13, aşılı fidan ile tesis edenlerin oranı %18, çelik dikmekle tesis edenlerin oranı %10 olarak dağılım göstermiştir.

Tarımsal üretim için arazi vazgeçilmez unsurlardan biridir. Arazilerin verimliliği yanında kullanım durumu da üretim üzerinde etkili unsurlardan birisidir. Çünkü, arazilerin parçalı olması, engebeli olması işlemeyi güçleştirdiği gibi mülk sahibi olma durumu da Türkiye şartlarında önemlidir. Bunun sebebi ise, kiralanmış arazilere gereken bakım işlemlerinin yeterince yapılmamasıdır.

Ankette arazi dağılımları yanında kira ve ortak olarak işlenen arazilerinde tespitine çalışılmıştır. Buna göre ortakların sahip olduğu arazi miktarları küçük parsellerden oluşup 0-100 da arası arazisi olanların oranı %88, 100 –200 da arazisi olanların oranı %2, 250 – 500 da arası arazisi olan ortakların oranı %10 dur. Arazi kiralyanların oranı %12, ortaklaşa kullanılan arazilerin oranı %5' tir. Arazilerin bu denli parçalı olmasının başlıca nedeni miras yolu ile bölünmesinden kaynaklanmaktadır.

Türkiye şartlarında zeytinliklerin engebeli ve dağlık arazilerde olması sebebiyle kültürel işlem yapılması güçleşmektedir. Ancak bu işlemler zeytinliklerin alçak kesimlerde veya az eğimli olduğu yerlerde mümkün olmaktadır. Tarımda verim, doğru gübreleme, yeterli sulama, uygun toprak işleme, hasat işlemlerinin doğru teknik ile yapılması sayesinde arttırılabilir. Yapılan araştırmada bu durumun değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmış ve şu sonuçlar alınmıştır:

Son iki yıl incelendiğinde zeytinin yok yılı olan 2005/2006 yılında kültürel işlemlerin (%33) yetersiz olduğu, var yılı olan 2006/2007 yılında kültürel işlemlerde artış olmasına karşın bu artışın %39 seviyelerinde kaldığı görülmüştür. Ayrıca üreticiler sıırıkla (%75) hasadı makineli (%10) hasada göre çok daha fazla yapmaktadır. Sırııklı hasat yapıldığında ağaçların zarar gördüğü ve verimleri düşürdüğü bilinmektedir. Bu da üretici ekonomisi için önemli bir kayıp yaratmaktadır. Budama oranlarına bakıldığında ise zeytinin var yılı olan

2006/2007 yılında yok yılı olan 2005/2006 yılına göre %9 daha fazladır. Sebebi ise hasattan sonra bakım işlerinin yapılmayıdır.

Anketlerden üreticilerin ortalama olarak dört yıl da bir kültürel işlem yaptıkları (%43) tespit edilmiştir. Kültürel işlemlerin bu verilere göre uzun zaman aralığında yapıldığı görülmektedir. Bu sürenin uzun olması verimi azaltan etkenlerin başında gelmektedir.

Türkiye'deki zeytin ağaçları yaşlı ağaçlardan oluşmaktadır. Verimliliği arttırmak için ağaçların sökülüp yerine yenisinin dikilmesi zeytin ağacının geç olgunlaşmasından dolayı imkansız olduğundan, gençlik budaması yapılarak bunun sağlanması gerekmektedir. Anket yapılan ortakların zeytin arazilerindeki gençlik budaması yapılma durumu incelendiğinde %72 gibi oranla yapılmadığı tespit edilmiştir.

Tarımsal üretimde gübrelemenin doğru yapılması hem toprakların korunması hem de verimin artırılmasında oldukça önemlidir. Bunun sağlanabilmesi için toprak analizi yapılması kaçınılmazdır. Ankete katılanların 2006/2007 yılında %24'ü toprak analizi yaparken, 2005/2006 yılında %15'i yaptırmıştır.

4.2.2. Zeytin Üretimi ve Değerlendirilmesi

Üreticilerin gelirlerini artırmak için zeytinlik alanlardan büyük ve küçük baş hayvan yetiştiriciliği yaparak sahip olduğu zeytinlik alanlardan en yüksek faydayı elde etmeye çalıştıkları, bunun yanında hayvan yemi üretiminde, zeytinliklerin az sayıda üretici tarafından kullanıldığı da anket çalışmalarında tespit edilmiştir. Buna göre; zeytinlikler Aydın ilinde %89 oranla sınır ziraatı şeklinde kullanılmaktadır. Bu kullanılan alanlar daha çok etrafı alçak taş duvarla çevrili alanlardır. Zeytinlik alanları hayvan yemi (Buğday, Hasıl) ekerek değerlendirenlerin oranı ise %2 olduğu, zeytinciliği kapama bahçe şeklinde yapanların oranı %9 olduğu tespit edilmiştir. Zeytin ağaçlarının %97'sinin az veya çok meyve veren ağaçlardan oluştuğu, ağaçların %3'ünün hastalık, kuruma, yaşlılık gibi nedenlerle meyve vermediği belirlenmiştir.

Üretici ortaklar elde ettikleri zeytinlerin yaklaşık %80'nini TARİŞ'e siktirmişlerdir. Üreticilerin %60'ı elde ettikleri zeytinyağlarını, zeytinin var yılı olan 2006/2007 yılında TARİŞ'e verirken, zeytinin yok yılı olan 2005/2006 yılında %32'si TARİŞ'e vermiş, üreticilerin %11'i zeytinin var yılında tüccara verirken, yok yılında %24'ü tüccara vermiştir.

Ayrıca üreticiler var yılı olan 2006/2007 yılında zeytinyağının %29'unu ev tüketimine ayırırken, yok yılı olan 2005/2006 yılında %44'ünü ev tüketimine ayırmıştır.

4.2.3.Üreticilerin TARİŞ ile İlgili Memnuniyetlerinin Değerlendirilmesi

4.2.3.1. Ortakların Yönetimsel Memnuniyet Düzeyi

Araştırma alanında üretici ortaklarına yapılan anketlerde, zeytin üreticilerinin TARİŞ'ten beklentileri 5'li likert ölçeği kullanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Yönetimsel memnuniyetin belirlenmesinde, 5'li likert ölçeğinde kullanılan ölçekler 1: Hiç, 2: Nadiren (çok az), 3: Ara sıra (bazen), 4:Genellikle, 5: Her zaman olarak değerlendirilmiştir. Bunun dışındaki tüm memnuniyet ölçekleri 1: Hiç Katılmıyorum, 2: Kısmen Katılıyorum, 3: Orta Derecede Katılıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Tamamen Katılıyorum şeklindedir

Aydın ili TARİŞ ortaklarına düzenlenen anket sonuçlarına göre; üretici ortaklar ilçelerindeki TARİŞ'i mesleki faaliyetleri için olan ziyaretlerin dışında da genelde ziyaret etmektedirler. Ortaklar, TARİŞ teknik personelinden, çalışan idari personelden ve yönetim kurulu üyelerinden genelde memnun oldukları, TARİŞ'in ise ortakları ile bazen toplantı yaptığı belirlenmiştir.

Cizelge 4.12 Yönetimsel memnuniyet

	Ort	Std.Sapma
İlçenizdeki TARİŞ merkezini ziyaret eder misiniz?	3,990	1,105
İlçenizdeki TARİŞ merkezi sizlerle toplantı yapar mı?	3,570	1,21
İlçenizdeki TARİŞ yönetim kurulu üyelerinden memnun musunuz?	3,870	0,917
İlçenizdeki TARİŞ'te çalışan idari personelin ilgisinden memnun musunuz?	3,990	1,030
İlçenizdeki TARİŞ'te çalışan teknik personele güvenir misiniz?	4,090	0,986
İlçenizdeki TARİŞ'in "Zeytinyağı Birliğinin" ayrılmasından sonra daha verimli çalıştığını yada size daha çok faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?	3,860	1,092
Genel olarak TARİŞ'in yönetim ve idaresinden memnun musunuz?	3,880	1,122
Genel (n=100)	3,893	1,062

4.2.3.2 Ortakların Kültürel İşlemler ile Ürün İşleme Konusundaki Memnuniyet Düzeyi

TARİŞ'in ortaklarına tarımsal girdi desteği verdiği ve zeytinleri kontinü sistemlerde işlediği bilinmektedir. Araştırmanın bu kısmında TARİŞ faaliyetlerinin ortaklar tarafından nasıl karşılandığının tespiti için yapılan anketlerden elde edilen bulgular incelendiğinde şu sonuçlar elde edilmiştir:

Ortakların geneli TARİŞ'in zeytinyağı randımanını yeterli ve güvenilir bulurken, pirinanın TARİŞ'te sıkma ücreti olarak bırakılmasından memnundurlar. Aynı zamanda üreticiler TARİŞ'in zeytini yağa işleme konusunda üreticiye verdiği destekten genelde memnundurlar. Ortaklar tarafından TARİŞ'in üreticiye gübreleme, sulama, budama, hasat konularında verdiği teknik ve finansal desteği orta derecede memnuniyetle karşılamaktadırlar. Üreticiler yağlık zeytinlerini, çuval veya kasalarda taşınmasındaki TARİŞ'in desteğinden memnun olmadıkları araştırma neticesinde tespit edilmiştir.

Çizelge 4.13 Teknik destek memnuniyeti

	Ort	Std.Sp
TARİŞ üreticiyi çeşit seçimi ve fidan temini konusunda teknik olarak desteklemektedir.	2,600	1,247
Üreticiyi çeşit seçimi ve fidan temininde finansal olarak desteklemektedir.	2,480	1,301
Toprak ve yaprak analizi konusunda üreticiyi teknik olarak desteklemektedir.	2,950	1,266
Toprak ve yaprak analizi konusunda üreticiyi finansal olarak desteklemektedir.	2,620	1,316
Gübreleme konusunda üreticiyi teknik olarak desteklemektedir.	3,030	1,359
Gübreleme konusunda üreticiyi finansal olarak desteklemektedir.	3,060	1,301
Sulama konusunda üreticiyi teknik olarak desteklemektedir.	2,970	1,359
Sulama konusunda üreticiyi finansal olarak desteklemektedir.	3,410	1,349
İlaçlama konusunda üreticiyi teknik olarak desteklemektedir.	3,140	1,387
İlaçlama konusunda üreticiyi finansal olarak desteklemektedir.	2,770	1,490
Budama konusunda üreticiyi teknik olarak desteklemekte ve eğitmektedir.	3,850	1,359
Hasat konusunda üreticiyi teknik olarak desteklemektedir.	3,700	1,176
Genel teknik konularda üreticiyi desteklemektedir.	3,000	2,480
Üreticinin yağlık zeytinini işletmeye, çuval veya kasalarda taşınmasında desteklemektedir.	1,341	1,605
Yağlık zeytini bekletmeden sıkılmaktadır.	4,070	0,977
TARİŞ'in zeytin yağı randımanı yeterli ve güvenilirdir.	4,230	1,072
TARİŞ'te pirina sıkma ücreti olarak bırakılmalıdır.	4,010	1,337
TARİŞ zeytini yağa işleme konusunda üreticiyi desteklemektedir.	4,010	2,840
Genel (n=100)	3,488	3,271

4.2.3.3 Ortakların Pazarlama ve Satışla İlgili Memnuniyet Düzeyleri

Yapılan anketlerden elde edilen sonuçlara göre; TARİŞ'te zeytinlerin hak yağ veya ücret karşılığı olarak sıkılması arasında bir fark olmazken, üreticiler her iki sıkma şekline memnun olmaktadır. Ortak üreticiler, TARİŞ'in verdiği zeytinyağı fiyatından memnun olurlarken, TARİŞ'in zeytinyağı fiyatlarının ödeme zamanından orta derecede memnundurlar. Anket yapılan TARİŞ ortaklarının zeytinyağı randımanından memnun oldukları saptanmış ve zeytin yağının pazarlanması ve satışı konularında orta düzeyde memnun oldukları görülmüştür. TARİŞ'in kâr paylarını dağıtmamasından dolayı ankete verilen cevapların değerlendirilmesinde memnuniyetsizlik tespit edilmiştir.

Araştırmada son olarak, TARİŞ ortaklarının pazarlama ve satış faaliyetlerinin genelinden memnun oldukları tespit edilmiştir.

Çizelge 4.14 Pazarlama ve satışla ilgili memnuniyet

	Ort	Std.Sp
TARİŞ'in yağlık zeytinimi hak yağ olarak sıkmasından memnunum.	4,113	1,079
Yağlık zeytinimi ücret karşılığında sıkmasından memnunum.	4,505	0,779
Zeytinyağımı uygun fiyattan satıyorum.	4,206	0,957
Sattığım zeytinyağının ücretini zamanında ödemektedir.	3,649	1,144
Kâr paylarını zamanında ve yeterli dağıtıyor.	1,153	1,023
Zeytinyağı randımanından memnunum	4,216	1,686
Zeytinyağın pazarlama ve satış konularında bizleri desteklemektedir.	3,113	1,707
Genel (n=100)	4,337	4,351

4.2.3.4 Ortakların TARİŞ'ten Beklentileri

Üreticiler gelirlerini artırma isteklerinin yanında birtakım beklentilerini karşılamak amacıyla herhangi bir üretici örgütüne üye olmaktadır. Üretici örgütler de üreticilere neyi nereden nasıl ve ne zaman karşılayabilecekleri konusunda rehberlik etmektedir.

Çizelge 4.15 Ortakların TARİŞ'ten beklentileri

	Ort	Std.Sp
TARİŞ bizlerle sık sık toplantı yapmalı.	3,588	1,519
Teknik konularda bize daha fazla eğitim vermeli.	3,784	1,301
Kültürel işlerimiz için bize para yardımı yapmalı	3,196	1,559
Zeytinliklerimizi sigortalamalı.	3,7553	1,233
Üreticiler TARİŞ'in fabrikalarının doğrudan hissedarı olmalı.	3,732	1,263
Genel (n=100)	3,610	1,393

İncelenen üretici anketlerinde üreticilerin, TARİŞ'in toplantı yapma sıklığı ile ilgili yargıya orta derecede katıldıkları yönünde gerçekleşmiştir. Üreticilerin teknik konularda eğitim yargısı ile ilgili cevaplarında daha fazla eğitim verilmesi konusunda beklentide oldukları

tespit edilirken, bunun yanında TARİŞ'in para yardımlarını orta düzeyde karşıladıkları görülmüştür. Zeytinliklerin sigortalanması için ise genel bir beklenti içinde oldukları da görülmüştür. Ayrıca, TARİŞ'in fabrikalarının doğrudan hissedarı olmalı yargısına alınan cevaplardan beklentilerinin yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Son olarak ortak üreticilerin TARİŞ'ten beklentilerinin genelde yüksek düzeye yakın olduğu görülmüştür.

5. SONUÇ

Bu araştırmada, TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri Birliği'ne bağlı Aydın ilindeki 13 kooperatifin 2002/2003-2005/2006 yıllarındaki faaliyetleri ve bu kooperatiflere ortak olan üreticilerin TARİŞ'ten memnuniyetleri arařtırılmıŐtır. Üretici memnuniyetleri belirlenirken 5'li likert ölçeği kullanılmıŐtır. 5'li likert ölçeğinde yönetimsel memnuniyet 1:Hiç, 2:Nadiren (çok az), 3: Ara Sıra (bazen), 4: Genelde 5: Her zaman olarak ölçeklendirilmiŐtir. Bunun dışındakiler 1:Hiç Katılmıyorum, 2: Kısmen katılıyorum, 3: Orta derecede katılıyorum 4: Katılıyorum 5:Tamamen katılıyorum Şeklinde ölçeklendirilmiŐtir.

Aydın ilindeki TARİŞ gücünü ortaklarından almaktadır. 13 birim kooperatiflerin ortak sayısı bugün itibari ile 9195 tir. Ortak sayısı son dört yılda az da olsa azalma eğilimindedir. Kooperatif yöneticilerinden elde ettiğimiz bilgilere göre bunun sebebi Yaşlılık, malullük, ortaklıktan çıkarılma gibi nedenler ve zeytinyağı fiyatlarının yıllar içinde artıp azalmasından dolayı ortak sayısında artış azalışlar olduğu yönündedir.

Ortak sayısındaki bu dalgalanma TARİŞ'in zeytinyağı alımlarını etkilemektedir. Çünkü araştırmaya göre ortak sayısı ile ürün teslim etme arasında doğru orantı görölmüŐtür. Yani,ortak sayısı arttıkça ürün teslim edilme oranı da artmaktadır.

Araştırmada dikkat çekici konulardan bir tanesi sofralık zeytin üretiminin Aydın ilinde sadece Horsunlu ilçesindeki üreticiler tarafından yapılmakta olduğu, diğer ilçelerde ise ya hiç yapılmadığı yada az miktarda yapıldığı görölmüŐtür.

TARİŞ'in zeytinyağı alım durumu incelendiğinde, 2002/2003-2003/2004 üretim dönemi ile 2004/2005-2005/2006 yılları karŐılaŐtırıldıđında son iki üretim döneminde zeytinyağı alımları ortalama %19'luk bir azalma eğiliminde olmuştur. Aydın ili zeytinyağı alımlarında Ortaklar ilçesi Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifi %25 ile en fazla alım yapan ilçe olurken, Çine ilçesi Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifi %31 ile en fazla ortak dışı alım yapan kooperatif olmuştur.

Diğer yandan incelemenin yapıldığı son dört sezon ortalaması alındığında, Birlik toplam aldığı zeytinyağlarının %45'ini kendi işletmelerinde elde etmiştir. Birliğin toplam alımlar içindeki payı ise %50 civarındadır. İŞletme alımlarının toplam alımlar içindeki payı yok yıllarında azalmasının nedeni olarak üreticilerin zeytinyağlarını TARİŞ'e göre erken ücret ödemesi veya daha iyi fiyat buldukları için tüccara verdikleri Şeklinde düşünölebilir.

TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliği'nin yok yıllarında yemeklik grubu (asitliği düşük) yağları alım miktarı düşer iken, var yıllarında bu oran artmaktadır. Bu farklılık, yok yıllarında üreticilerin zeytin bahçelerine daha az kültürel işlem uygulamaları nedeni ile üretilen yağın miktar ve kalitesinde kayıpların meydana gelmesi ile açıklanabilir.

TARİŞ'in ürünleri alıp işlemesi sırasında bir de maliyeti söz konusudur. Araştırmada maliyetlerin yüksek olduğu döneme bakıldığında zeytinin yok yıllarında maliyetler artış göstermiştir.

TARİŞ'in ortaklarına hem girdi masraflarını azaltmaya yönelik hem de elde edilen ürün verimini arttırmak için verdiği desteklere bakıldığında, zeytin üreticilerinin yok yıllarında bu desteği daha fazla aldığı ve kullanılan gübre vb. girdilerin başka ürünlerde kullanıldığı araştırma neticesinde tespit edilmiştir. Bu da zeytinciliğe zarar veren etkenlerden biri olarak görülebilir.

TARİŞ'in üretici ortaklarına yaptığı nakdi yardımlarda incelenen son iki döneme bakıldığında son dönemde bir önceki döneme göre kredi miktarının azaldığı görülmüştür.

Araştırma dahilinde incelenen 2002-2006 yıllarında TARİŞ yağ işleme geliri ve yem satışı geliri, pirina geliri azalmıştır. Ayrıca personel giderleri, diğer giderler, amortisman giderleri artış göstermiştir. Toplam gelirler içinde yağ işleme geliri %89, pirina geliri %8, yem satışı geliri %3, olmuştur. Toplam giderler içinde personel gideri %48, amortisman %40, diğer giderler %12'lik pay almışlardır.

Zeytinyağı Birliği incelenen 2002/2003-2004/2005 yılları arası ortalama olarak kâr da gözükrken ,TARİŞ'in 2005/2006 yılında ayrılmasından sonra Aydın ilindeki 13 birim kooperatifin ortalama olarak zarar ettiği araştırma neticesinde tespit edilmiştir. Buna göre ayrılma kararının ne derece doğru olduğu tartışma konusudur (Ek.6).

Üretici anketleri değerlendirildiğinde, genel olarak zeytin üreticilerinin, %65'inin orta yaş grubunda oldukları, eğitimlerinin ise %57 ile ilkökul seviyesinde olduğu tespit edilmiştir.

Bu durum, ildeki üreticilerin, zeytinciliğin gelişmesi ve yeniliklerin kabul edilmesinde TARİŞ'ten teknik bilgi desteğine fazlasıyla ihtiyaçlarının olduğunu göstermektedir.

Araştırma sonucuna göre yeni bahçe tesis edilme oranının %52 olması Aydın ili zeytinciliği için olumlu sayılabilecek bir bulgudur. Ayrıca üreticiler yeni bahçe tesis ederken genelde

aşılı fidanları tercih etmişlerdir. Bunun sebebi ise son yıllarda ki zeytin ağacına verilen destekler olduğu, anket görüşmeleri sırasında tespit edilmiştir.

Anketlerden, TARİŞ ortaklarının toprak analizi yapılmasının gerekliliğine inanırlarken, yaprak analizinin yapılması gerekliliğine inanmadıkları tespit edilmiştir. Bu durum üreticilerin eğitim seviyelerinin düşüklüğünden kaynaklanmaktadır.

Zeytin üreticilerinin, ürettikleri zeytinleri, nerede ve nasıl değerlendirdikleri incelendiğinde yapılan anketlerden şu sonuçlar elde edilmiştir:

Anketlere göre ortakların zeytin sıktırmak için TARİŞ'i tercih etmesinin sebebi özel fabrikalara göre daha ucuza zeytin işlemeleridir. Zeytinyağının yok yılında tüccara verilmesinin nedeni ise tüccarın zeytinyağı ücretlerini peşin veya 1, 2 ay gibi sürede ödemesi üreticiyi tüccara yönelttiği anket uygulamaları sırasında tespit edilmiştir. Ayrıca üretilen zeytinyağının yok yılı olan 2005/2006 üretim döneminde önemli sayılabilecek kısmını eve ayırmışlardır (zeytinin yok yılı olan 2005/2006 yılı için %44, var yılı olan 2006/2007 için %29). Bunun nedeni olarak üreticiler, zeytinin yok yılında üretimin az olmasından dolayı tüketebilecekleri zeytinyağlarını eve ayırdıklarını belirtmişlerdir.

Üreticilerin TARİŞ'ten memnuniyetleri incelendiğinde, ilçelerindeki TARİŞ'i genelde ziyaret ettikleri, idari personelin ilgisinden memnun oldukları, Zeytinyağı Birliği'nin ayrılma kararından memnun oldukları görülürken, TARİŞ'in yönetim ve idaresinden genelde memnun oldukları belirlenmiştir.

Üreticiler çeşit seçimi ve fidan temini, toprak ve yaprak analizi konularında gerek teknik gerekse finansal olarak yeterince desteklenmediğini düşünmektedirler. Ancak, zeytinin bekletmeden işlenmesinden, TARİŞ'te pirininin sıkma ücreti olarak kalmasından ve zeytini yağa işlemesi konusunda üreticiyi desteklediğini düşünmektedirler.

Üretici anketlerinden TARİŞ'in zeytin işleme ücretlerinden ve ürünlerine verilen fiyatlardan memnun olurlarken, ürün bedellerini zamanında alamadıkları, zaman zaman gecikmelerin olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca ortaklar, kâr paylarının zamanında dağıtılmadığını söyleyerek, TARİŞ'ten bu açıdan şikayetçi olmuşlardır. Ancak TARİŞ ortakları pazarlama ve satış faaliyetlerinin genelinden memnundurlar.

Üretici ortakların yetiştiricilik konularında daha fazla eğitim bekledikleri, zeytinliklerin sigortalanması ile ilgili yardımların artırılması ve TARİŞ'e katılım paylarının artırılması konularında yüksek düzeyde beklentileri bulunmaktadır.

Üreticiler küçük ölçekli (ağaç sayısı 0-500 adet) ,orta ölçekli (ağaç sayısı 501-1000 adet), büyük ölçekli (ağaç sayıları 1001 ve daha fazla) olarak gruplandırıldığında ise ; Küçük ölçekli işletmeler TARİŞ'in teknik destek yardımını yeterli bulmazlarken, orta ve büyük ölçekli işletmeleri olan üreticiler bu yardımı yeterli bulmaktadırlar. Ayrıca küçük ölçekli işletmeleri olan üreticiler TARİŞ'ten yetiştiricilik işlemleri için daha fazla nakit yardıma ihtiyaç duyarken, orta ve büyük ölçekli işletmeleri olan üreticiler yetiştiricilik işlemleri için para yardımına ihtiyaç duymamaktadırlar.

Sonuç olarak Aydın ilindeki TARİŞ işletme faaliyetlerinde zeytin işleme tekniğinin yeterli olduğunu, zeytin randımanlarının %25 civarlarında olmasından dolayı söyleyebiliriz. TARİŞ'in incelenen dönemler içinde işletme alımlarında genel bir düşüş görülmüştür. Bunun nedenlerinden bazıları olan zeytin verimlerinin azalması ve ortak sayılarındaki azalma başta gelmektedir. Ortak sayısındaki azalmalar TARİŞ'e güç kaybettirecek önemli etkenlerin başında gelmektedir. Bunun önüne geçilebilmesi için zeytinciliği ve beklide kooperatifçiliği cazip hale getirecek uygulamalar yapılmalıdır.

Kârlılığın artırılmasında birinci etken maliyetlerin azaltılmasıdır. TARİŞ zeytinyağı maliyetlerinin aşağıya çekilebilmesi için, ortak üretici sayısının artırılarak daha fazla ürün alınması sağlanmalıdır. Ayrıca, zeytin veriminin artırılması maliyeti düşürmesi açısından önemli rol teşkil etmektedir. Bu yüzden verimi arttıracak uygulamalar yapılmalıdır.

Ayrıca çalışmada, ortak dışı sofralık zeytin alımlarında artış görülmüştür. Bu da TARİŞ'in çalışmalarının olumlu olduğunun göstergesidir. Ancak, TARİŞ'in, teknik destekleri ortaklar tarafından yeterli bulunmamıştır. TARİŞ'in ortaklarına teknik destek yardımlarını artırması gerekliliği araştırma neticesinde ortaya çıkmıştır.

TARİŞ tarafından ortakların memnuniyet düzeylerini arttırmak için ortaklara modern zeytincilik uygulamalarının öğretilmesi, sofralık zeytin üretiminin ortaklar arasında yaygınlaştırılarak ürün yelpazesinin genişletilmesi gibi ortakların gelir seviyelerinin artırılması açısından etkili olacak uygulamalar yapılması yerinde olacaktır.

KAYNAKLAR

- Açıl, A. 1980. Tarım Ekonomisi. Ankara Üniversitesi Ziraat Fak. Yayınları. Ders Kitabı, Ankara.
- Aksu, S. 2000. Türkiye de Zeytinyağı Üretimi, Tüketimi ve Dışsatımı V. Teknik Kongre, Ocak, 2000, Ankara.
- Artukoğlu, M. 2001. Türkiye’de Son Yıllarda Zeytin Ağaçlarında İzlenen Destekleme Politikalarının Üreticilere Yansması Üzerine Bir Araştırma: İzmir İli Örneği. Türkiye Ziraat Birliği Odaları, Ankara
- Çetinkaya, Ö. 2005. Türkiye’nin Rekabetçi Üstünlüğüne Üretici Birliklerinin Katkısı: TARİŞ Örneği. Doktora Tezi, Aydın.
- Çıkın, A. 1992. Tarım Kesiminde Kooperatif Örgütlenme ve Tarımsal Kooperatifçilik politikası, 2000’li Yıllara Doğru Türkiye Tarımı-Tarım Haftası’92 Sempozyumu,TMMOB-ZMO.(7-10 Ocak 1992), Ankara.
- Duymaz, İ. 1985. Türkiye’ de Kooperatiflerin Verimli Çalışması Açısından Yatay ve Dikey Bütünleşme Hareketleri Türk Kooperatifçilik Kurum Yayınları No 60, Ankara.
- Gökçe, O. 2003. Türkiye’de Zeytinyağı ve Sofralık Zeytin Sektörünün Üretim Öncesi Sorunları üzerine Bir İnceleme. Ege Üniversitesi Ziraat Fak. Tarım Ekonomisi Bölümü, İzmir.
- Kardik, D. 1999. Kırsal Alana Bilgi ve Teknoloji Aktarımında Çiftçi Örgütlerinin Rolü: TARİŞ Örneği. Yüksek Lisans Tezi ,İzmir.
- Konak, A. 1998, Aydın İlinde Zeytin ve Zeytinyağı Üretimi ve Pazarlaması Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ege Bölgesi 1. Tarım Kongresi, Aydın.
- Mülayim, Z. G. 1999, Kooperatifçilik. Yetkin Yayın Evi, Ankara.

- Olgun, A. 1988, Uygulanmakta Olan Destekleme Politikasının Türkiye' de ve Özellikle Ege Bölgesinde Zeytin ve Zeytinyağı Ekonomisinde Çeşitli Etkileri Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Bölümü, İzmir.
- Özdemir, G. 1996. Tekirdağ İlinde Tarımsal Kooperatiflerde Kooperatif Ortak İlişkisi Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Şahin, M. Y. 2006, TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatiflerinde Devlet Yatırım ve Yardımları ve Kooperatif Ortak İlişkisi. TAEA Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü Ocak 2006, Ankara.
- TARİŞ. 2003. 2002/2003 Yılı Olağan Genel Kurul Raporu, İzmir.
- TARİŞ. 2004. 2003/2004 Yılı Olağan Genel Kurul Raporu, İzmir.
- TARİŞ. 2005. 2004/2005 Yılı Olağan Genel Kurul Raporu, İzmir.
- TARİŞ. 2006. 2005/2006 Yılı Olağan Genel Kurul Raporu, İzmir
- TARİŞ. 2006.a. TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliği Muhasebe Kayıtları, İzmir.
- TARİŞ, 2006 b. TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Birliği Personel Kayıtları, İzmir.
- Tunalıoğlu, R. 1997. Önemli Zeytin Üreticisi Ülkelerin Zeytincilik ve Türkiye Zeytinciliğinin Bazı Yönlerden Karşılaştırılması. T.C. Başbakanlık Ticaret Müsteşarlığı Ege İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği Yayını, İzmir.
- Tunalıoğlu, R. 2003. Dünyada ve Türkiye'de Zeytinyağı ve Sofralık Zeytin Durum-Tahmin ve Öngörü (2002/2003). Türkiye 1. Zeytinyağı ve Sofralık Zeytin Sempozyumu Bildirileri (02/03 Ekim 2003), Çiğli/İzmir.
- Tunalıoğlu, R. 2004. TAEA Bakış 2003. Tarımsal Ekonomik Araştırma Enstitüsü, Ankara.
- Tunalıoğlu, R. 2006. Sofralık Zeytin, Zeytin ve Pirina Yağı Durum Tahmin, 2005/2006. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, Ankara.

İnternet Kaynakları

www.aksiyon.com.tr. Erişim Tarihi: 09.01.2006

www.international olive oil council.com. Erişim Tarihi:05.03.2006

www.rega.basbakanlik.gov.tr. Erişim Tarihi:17.05.2006

www.ta-ze.com. Erişim Tarihi: 16.11.2006

www.tuik.gov.tr. Erişim Tarihi: 15.04.2006

EKLER

Ek1: Boş Anket Formu

ZEYTİN ve ZEYTİNYAĞI BİRLİĞİ'NİN (TARİŞ) FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ve ÜRETİCİ MEMNUNİYETİNİN BELİRLENMESİ (AYDIN İLİ)

TARİH: 22. /03. /2007

İlçe Adı:

Köy adı:

Koop. No:

A) Üreticilere Ait Genel Özellikler ve Uygulanan Kültürel İşlemler

1) Anket No :

1) Ortak Adı Soyadı :

2) Yaşı :

3) Eğitimi (yıl olarak) :

4) Nüfus durumu (Kişi) :

0-15 Yaş	15 Yaş ve Üzeri	
Çocuk	Kadın	Erkek

5) İşlenen toplam arazi alanı Mülk:... dekar

Kira: dekar

Ortak: dekar

B) ZEYTİN ÜRETİMİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

11) Sahip Olunan Zeytinlik Durumu

Parsel No	Bahçe Tesisi K:Kapama AZ:Ara Ziraat S: Sınır Ziraat	Arazi Alanı (da)	Arazideki Ağaç Sayısı (Adet)		Ortalama Yaşı	Çeşit
			Meyve Veren	Meyve Vermeye		

12) Zeytinin Üretim, Tüketim ve Satış Miktarları (kg)

Yıllar	Toplam Dane Üretim	Dane Ham Satış Miktarı	İşlenmiş Sofralık Zeytin (kg)			Toplam Zeytinyağ Üretimi	TARİŞ'te Sıkıştırılan Zeytinden Elde Edilen Yağ Miktarı.	TARİŞ Randımanı (Ort)	Toplam Zeytinyağı Üretimi (kg)		
			Yeşil	Siyah	Eve Ayrılan				Tüccar	TARİŞ	Eve Ayrılan
05 /06											
06/ 07											

13) Zeytinlerinizi hasattan ne kadar zaman sonra sıkıyorsunuz?

2005/2006 döneminde: gün sonra

2006/2007 döneminde.... gün sonra

14) Zeytinlerinizin her yıl (var-yok olmak üzere) hangi oranda ve nerede sıkırmayı tercih edersiniz Neden?

	TARİŞ (%)	FABRİKA (%)
VAR YILI		
YOK YILI		

Her zaman Genellikle Ara Sıra (Bazen) Nadiren (Çok az) Hiç

23. GENEL OLARAK TARIŞ'ın Yönetim ve İdaresinden memnun musunuz?

Her zaman Genellikle Ara Sıra (Bazen) Nadiren (Çok az) Hiç

Aşağıdaki Yargılara (Düşüncelere) Katılıp Katılmadığınızı İşaretleyiniz

TEKNİK YARGILAR (Teknik Bilgi)	Hiç Katılmıyorum	Kismen Katılmıyorum	Orta Derecede Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
24.TARIŞ çeşit seçimi ve fidan temini konusunda üreticiyi teknik olarak desteklemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
25.TARIŞ toprak ve yaprak analizi konusunda üreticiyi teknik olarak desteklemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
26.TARIŞ gübreleme konusunda üreticiyi teknik olarak desteklemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
27.TARIŞ sulama konusunda üreticiyi teknik olarak desteklemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
28.TARIŞ ilaçlama konusunda üreticiyi teknik olarak desteklemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
29.TARIŞ budama konusunda üreticiyi teknik olarak desteklemekte ve eğitmektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
30.TARIŞ hasat konusunda üreticiyi teknik olarak desteklemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
31."TARIŞ" yukarıda bahsedilen teknik hizmetleri bize verirken finansal olarak desteklemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
32.TARIŞ GENELTEKNİK KONULARDA üreticiyi desteklemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐

PAZARLAMA VE SATIŞLA İLE İLGİLİ YARGILAR	Hiç Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Orta Derecede Katılmıyorum	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
33.TARİŞ'in yağlık zeytinimi hak yağ olarak sıkmasından memnunum.	☐	☐	☐	☐	☐
34.TARİŞ'in yağlık zeytinimi ücret karşılığında sıkmasından memnunum.	☐	☐	☐	☐	☐
35.TARİŞ'e zeytinyağımı uygun fiyattan satıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
36.TARİŞ sattığım zeytinyağının ücretini zamanında ödemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
37.TARİŞ kar paylarını zamanında ve yeterli dağıtıyor.	☐	☐	☐	☐	☐
38.TARİŞ'in zeytinyağı randımanından memnunum	☐	☐	☐	☐	☐
39.TARİŞ'in zeytinyağın istediğim zamanda çabık sıkmasından memnunum	☐	☐	☐	☐	☐
40.TARİŞ'in zeytinyağı teknolojisinin modern olmasından memnunum	☐	☐	☐	☐	☐
41.TARİŞ ZEYTİNYAĞINI PAZARLAMA VE SATIŞ KONULARINDA bizleri desteklemektedir.	☐	☐	☐	☐	☐

Aşağıdaki Beklentilere Katılıp Katılmadığınızı İşaretleyiniz.

	Hiç Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Orta Derecede Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılmıyorum
42.TARİŞ bizlerle sık sık toplantı yapmalı.	☐	☐	☐	☐	☐
43.TARİŞ teknik konularda bize daha fazla eğitim vermeli.	☐	☐	☐	☐	☐
44.TARİŞ zeytinliklerimizi sigortalamalı.	☐	☐	☐	☐	☐
45.Üreticiler TARİŞ'in fabrikalarının hissedarı olmalı.	☐	☐	☐	☐	☐
46. TARİŞ bizleri fiyatlar konusunda sık sık bilgilendirmeli.	☐	☐	☐	☐	☐
47. TARİŞ zeytinyağımı benim için depolamalı.	☐	☐	☐	☐	☐
48. TARİŞ üreticiye her kampanya döneminde hediye dağıtmalı. (tişört,kazak,atkı,bayram paketi,vb.)	☐	☐	☐	☐	☐
49. TARİŞ her kampanya döneminde zeytinyağından iskonto vermeli .	☐	☐	☐	☐	☐
50. TARİŞ'ten alet ekipman kiralayabilmeliyim.	☐	☐	☐	☐	☐
51. TARİŞ üreticiye sıkırdığı zeytinyağının bir miktarını üreticiye sabun yapıp vermeli .	☐	☐	☐	☐	☐
52. TARİŞ yıl boyu çalışmalı.	☐	☐	☐	☐	☐
53.Pirinamin TARİŞ de bedelsiz kalmasından memnunum.	☐	☐	☐	☐	☐

EK 2. TARIŞ'ın İlçeler İtibariyle Zeytinyağı Alım Durumları (2002-2006)

EK 2.1. Aydın ilindeki TARIŞ'ın ilçeler itibariyle zeytinyağı alım durumları(2002/2003)

Koop.Adı	Ortak İçi			Ortak Dışı			Toplam Miktar (kg)	Toplam Bedel (YTL)	%
	Miktar (kg)	Bedel (YTL)	%	Miktar (kg)	Bedel (YTL)	%			
Aydın	591.219	1.740.607	7	0	0	0	591.219	1.740.607	7
Çine	959.663	2.860.398	12	834	2.223	31	960.497	2.862.621	12
Dalama	177.705	533.256	2			0	179.514	555.898	2
Erbeyli	581.340	1.655.647	7	130	346.450	5	581.470	2.002.097	7
Germencik	971.616	2.834.920	12	308	858.425	11	971.924	3,693,345	12
Horsunlu	66.608	22.567	1	0	0	0	66.608	22.567	1
Koçarlı	745.331	2.156.956	9	748	2.032	28	746.079	2.158.988	9
Köşk	409.534	1.144.875	5	219	583	8	409.753	1.145.458	5
Kuşadası	696.393	2.052.049	8			0	696.393	2.052.049	8
Ortaklar	2.197.339	6.571.142	26			0	2.197.339	6.571.142	26
Söke	325.283	935.766	4	71	191	3	325.354	935.957	4
Sultanhisar	348.476	991.881	4	282	732	10	348.758	992.613	4
Bozdoğan	230.466	671.577	3	114	3.157	4	230.580	674.734	3
TOPLAM	8.300.973	24.171.641	100	2.706	1.213.793	100	8.303.679	25.369.434	100

(Kaynak:TARIŞ, 2003)

EK 2.2. Aydın ilindeki TARIŞ'ın ilçeler itibariyle zeytinyağı alım durumları (2003/2004)

Koop. Adı	Ortak İçi			Ortak Dışı			Toplam Miktar (kg)	Toplam Bedel (YTL)	%
	Miktar (kg)	Bedel (YTL)	%	Miktar (kg)	Bedel (YTL)	%			
Aydın	142.040	466.729	9				142.040	466.729	9
Çine	137.984	453.162	8				137.984	453.162	8
Dalama	74.740	248.124	5				74.740	248.124	5
Erbeyli	172.575	564.354	10				172.575	564.354	10
Horsunlu	14.724	50.242	1				14.724	50.242	1
Koçarlı	212.551	697.356	13				212.551	697.356	13
Köşk	201.485	663.020	12				201.485	663.020	12
Kuşadası	162.066	537.534	10				162.066	537.534	10
Ortaklar	369.101	1.207.195	21				369.101	1.207.195	21
Söke	92.346	299.549	6				92.346	299.549	6
Bozdoğan	74.984	245.191	5				74.984	245.191	5
Toplam	1.654.596	5.432.456	100	0	0	0	1.654.596	5.432.456	100

(Kaynak: TARIŞ, 2004)

EK 2.3. Aydın ilindeki TARİŞ'in ilçeler itibariyle zeytinyağı alım durumları (2004/2005)

Koop.Adı	Ortak İçi			Ortak Dışı			Toplam Miktar (kg)	Toplam Bedel (YTL)	%
	Miktar (kg)	Bedel (YTL)	%	Miktar (kg)	Bedel (YTL)	%			
Aydın	219.835	787.106	4	-	-	-	219.835	787.106	4
Bozdoğan	102.413	361.731	2	209	715	8	102.622	379.401	2
Çine	248.096	886.569	5	39	125	1	248.135	886.694	5
Dalama	90.550	318.836	2	-	-	-	90.550	318.836	2
Erbeyli	330.669	1.144.176	7	-	-	-	330.669	1.144.176	7
Germencik	697.087	2.448.136	15	-	-	-	697.087	2.448.136	15
Horsunlu	23.087	82.371	1	606	1.860	24	23.693	84.231	5
Koçarlı	342.260	1.193.119	7	-	-	-	342.260	1.193.119	7
Köşk	205.469	716.948	4	827	2.447	33	206.296	719.395	4
Kuşadası	660.649	2.256.390	12	-	-	-	660.649	2.256.390	13
Ortaklar	1.132.491	3.998.847	28	-	-	-	1.132.491	3.998.847	25
Söke	230.926	796.574	6	583	1.762	23	231.509	798.336	5
Sultanhisar	266.762	920.349	7	302	8.788	11	267.064	929.137	5
Toplam	4.550.294	15.911.152	100	2.566	15.697	100	4.550.860	15.926.804	100

(Kaynak: TARİŞ, 2005)

EK 2.4. Aydın ilindeki TARİŞ'in ilçeler itibariyle zeytinyağı alım durumları (2005/2006)

Koop.Adı	Ortak İçi			Ortak Dışı			TOPLAM		
	Miktar (kg)	Bedel (YTL)	%	Miktar (kg)	Toplam Bedel (YTL)	%	Toplam Miktar (kg)	Toplam Bedel (YTL)	%
Aydın	133.222	738.175	7				133.222	738.175	7
Çine	63.250	355.368	4				63.250	355.368	4
Dalama	34.443	189.271	2				34.443	189.271	2
Erbeyli	87.299	429.654	5				87.299	429.654	5
Germencik	215.391	1.161.645	12				215.391	1.161.645	12
Horsunlu	83.724	488.585	5				83.724	488.585	5
Koçarlı	305.781	1.689.076	17				305.781	1.689.076	17
Köşk	196.018	1.088.548	11				196.018	1.088.548	11
Kuşadası	69.753	367.148	4				69.753	367.148	4
Ortaklar	351.804	1.969.405	20				351.804	1.969.405	20
Söke	68.396	363.138	4				68.396	363.138	4
Sultanhisar	96.333	474.459	5				96.333	477.459	5
Bozdoğan	73.163	409.113	4				73.163	409.113	4
Toplam	1.778.577	9.723.585	100	0	0	0	1.778.577	9.726.585	100

(Kaynak: TARİŞ, 2006)

EK.3 Alınan Zeytinlerden Elde Edilen Ürün Miktarları (2002/2006)

Ek3.1. Aydın ilinde alınan zeytinlerden elde edilen ürün miktarları (2002/2003)

Koop.Adı	Kapasite (ton/gün)	İşlenen Tane Zeytin (kg)	Elde Edilen Z.Yağı (kg)	Zeytinyağı Randımanı (%)	Elde Edilen Pirina (ton)
Bozdoğan	85	2.732.304	538.467	20	1.093
Çine	100	4.906.323	1.027.623	21	1.717
Dalama	80	2.412.840	473.837	20	844
Erbeyli	60	3.707.500	662.492	18	1.409
Germencik	80	5.516.840	1.077.944	20	2.207
Koçarlı	80	3.392.395	685.435	20	1.357
Köşk	120	3.028.610	544.839	18	1.221
Kuşadası	100	3.242.271	661.229	20	1.135
Ortaklar	120	7.653.347	1.472.783	19	2.907
Söke	60	2.532	467.242	18	962
Sultanhisar	80	3.046.270	676.948	22	1.218
Toplam	965	34.124.392	8.288.839	24	16.070

(Kaynak :TARİŞ, 2003)

Ek3.2. Aydın ilinde alınan zeytinlerden elde edilen ürün miktarlar (2003/2004)

Koop.Adı	Kapasite (ton/gün)	İşlenen Tane Zeytin (kg)	Elde Edilen Z.Yağı (kg)	Zeytinyağı Rand. (%)	Elde Edilen Pirina (ton)
Bozdoğan	85	271.128	56.033	21	102
Erbeyli	80	75.563	112.880	22	200
Germencik	120	331.412	73.752	22	133
Köşk	100	94.564	18.807	20	38
Kuşadası	120	75.563	18.599	25	26
Söke	60	133.578	28.369	21	51
Sultanhisar	80	306.815	72.355	24	123
Toplam	645	1.288.623	380.795	20	679

(Kaynak :TARİŞ, 2004)

Ek3.3. Aydın ilindeki alınan zeytinlerden elde edilen ürün miktarlar (2004/2005)

Koop.Adı	Kapasite (ton/gün)	İşlenen Tane Zeytin (kg)	Elde Edilen Z.Yağı (kg)	Zeytinyağı Rnd. (%)	Elde Edilen Pirina (ton)
Bozdoğan	85	4.653.831	842.426	18	363
Çine	80	4.306.489	660.195	15	351
Dalama	120	2.840.547	338.897	19	309
Erbeyli	100	2.369.900	451.140	19	1.101
Germencik	120	4.873.916	926.783	19	419
Koçarlı	60	3.754.607	750.921	20	1.609
Köşk	80	2.695.391	478.506	18	1.078
Kuşadası	100	3.415.560	785.597	23	1.558
Ortaklar	120	4.101.104	823.708	20	1.641
Söke	60	1.608.042	349.979	19	686
Sultanhisar	80	3.533.329	785.000	22	1.450
Toplam	1.005	38.152.716	7.193.152	19	10.565

(Kaynak :TARİŞ, 2005)

Ek3.4. Aydın ilinde alınan zeytinlerden elde edilen ürün miktarlar ı (2005/2006)

Koop.Adı	Kapasite (ton/gün)	İşlenen Tane Zeytin (kg)	Elde Edilen Z.Yağı (kg)	Zeytinyağı Rnd. (%)	Elde Edilen Pirina (ton)
Bozdoğan	100	819.419	154.788	19	328
Dalama	80	218.594	35.755	16	85
Erbeyli	60	607.180	108.425	18	243
Germencik	80	719.619	119.936	17	288
Koçarlı	80	495.400	98.131	20	207
Köşk	120	581.028	99.021	17	232
Kuşadası	100	171.618	39.489	23	60
Ortaklar	120	872.376	163.086	19	317
Söke	60	324.264	64.429	20	123
Sultanhisar	80	1.152	225.595	20	380
Toplam	880	4.810.650	1.108,655	23	2.263

(Kaynak :TARİŞ, 2006)

EK.4 Kooperatif İşletme Faaliyetlerinin Ürün Alımlarındaki Rolü(2002/2006)

Ek.4.1 Aydın ilindeki kooperatif işletme faaliyetlerinin, ürün alımlarındaki rolü (2002/2003)

Koop.Adı	Koop. Toplam Zeytinyağı Alımı (kg)	İş. Elde Edilen Z.Yağı (kg)	İş. Elde Edilen Z.Yağında Koop. Satın Alınan (kg)	İşletme Alımının Üretime Oranı	İşletme Alımının Toplam Alıma Oranı
Bozdoğan	230.466	538.467	141.191	26	61
Çine	960.229	1.027.633	615.650	60	64
Dalama	177.705	473.837	134.480	28	76
Erbeyli	581.480	662.492	486.719	73	84
Germencik	971.924	1.077.944	679.808	63	70
Koçarlı	746.079	685.435	460.039	67	62
Köşk	409.753	544839	261.663	48	64
Kuşadası	696.393	661.229	451.220	68	65
Ortaklar	2.197.399	1.472.783	1.010.159	69	46
Söke	325.354	467.242	161.821	35	50
Sultanhisar	348.758	676.948	270.000	40	77
Toplam	7.645.540	8.288.849	4.403.020	53	58

(Kaynak :TARİŞ, 2003)

Ek.4.2 Aydın ilindeki kooperatif işletme faaliyetlerinin, ürün alımlarındaki rolü (2003/2004)

Koop. Adı	Koop Toplam Zeytinyağı Alımı (kg)	İş Elde Edilen Z.Yağı Z.Yağı (kg)	Koop. Satın Alınan (kg)	İşletme Alımının Üretime Oranı	İşletme Alımının Toplam Alıma Oranı
Bozdoğan	74.894	56.033	11.850	21	16
Erbeyli	172.575	112.880	106.013	94	61
Germencik	196.985	73.752	31.045	42	16
Köşk	162.066	18.807	16.510	89	10
Kuşadası	148.314	18.599	20.333	44	14
Söke	92.346	28.369	7.469	26	8
Sultanhisar	172.243	72.355	31.951	44	19
Toplam	1.019.423	319.394	225.171	70	22

(Kaynak :TARİŞ, 2004)

Ek.4.3 Aydın ilindeki kooperatif işletme faaliyetlerinin, ürün alımlarındaki rolü (2004/2005)

Koop.Adı	Koop. Toplam Zeytinyağı Alımı (kg)	İşletmede Elde Edilen Z.Yağı (kg)	Koop. Satın Alınan (kg)	İşletme Alımının Üretime Oranı	İşletme Alımının Toplam Alıma Oranı
Bozdoğan	102.622	842.430	90.280	11	88
Çine	248.096	660.195	204.581	31	82
Dalama	90.589	338.897	50.072	15	55
Erbeyli	330.669	451.140	262.428	58	79
Germencik	697.082	926.783	503.909	54	72
Koçarlı	342.892	750.921	262.137	35	76
Köşk	206.296	478.506	168.976	35	81
Kuşadası	660.649	785.597	483.200	62	73
Ortaklar	1.132.491	823.708	542.212	66	47
Söke	231.509	349.979	152.991	44	66
Sultanhisar	269.780	785.000	220.000	28	82
Toplam	4.312.675	7.193.156	2.940.786	82	41

(Kaynak: TARİŞ, 2005)

Ek.4.4 Aydın ilindeki kooperatif işletme faaliyetlerinin, ürün alımlarındaki rolü (2005/2006)

Koop.Adı	Koop. Toplam Ürün Alımı Zeytin (kg)	İşletmede Elde Edilen Z.Yağı (kg)	Koop. Satın Alınan (kg)	İşletme Alımının Üretime Oranı	İşletme Alımının Toplam Alıma Oranı
Bozdoğan	73.163	154.788	21.912	14	29
Dalama	34.498	35.755	2.338	6	7
Erbeyli	87.299	108.425	54.940	50	63
Germencik	215.391	119.936	46.544	39	22
Koçarlı	305.781	98.131	38.085	39	13
Köşk	196.018	99.021	41.894	41	21
Kuşadası	69.753	39.489	30.358	77	30
Ortaklar	351.804	163.086	108.276	66	30
Söke	68.396	64.429	20.469	32	68
Sultanhisar	96.333	225.595	65.000	29	82
Toplam	1.498.436	1.108.655	429.816	38	29

(Kaynak :TARİŞ, 2006)

EK.5 Ortaklara yapılan yardımlar (2002/2006)

Ek.5.1 Aydın ilindeki ortaklara yapılan yardımlar (2002/2003)

Koop. Adı	Nakit (YTL)	Yaprak Gübresi		Zeytin Fidanı		Kostik	
		Miktar (Adet)	Bedel (YTL)	Miktar (Adet)	Bedel (YTL)	Miktar (Adet)	Bedel (YTL)
Aydın	58.000	-	-	98	490	435	1061
Bozdoğan	-	-	-	-	-	624	1079
Çine	47.000	-	-	225	1.125	-	-
Dalama	-	102	408	-	-	523	687
Erbeyli	-	-	-	178	890	-	-
Germencik	76.000	98	392	123	615	-	-
Horsunlu	-	127	635	146	730	-	-
Koçarlı	24.000	57	285	-	-	345	556
Köşk	62.000	-	-	170	850	-	-
Kuşadası	-	-	-	-	-	-	-
Ortaklar	-	111	666	180	900	-	-
Söke	25.000	-	-	-	-	426	723
Sultanhisar	-	-	-	247	1.235	-	-
Toplam	292.000	495	2.386	1.367	6.835	2.353	4.279

(Kaynak :TARİŞ, 2003)

Ek.5.2. Aydın ilindeki ortaklara yapılan yardımlar(2003/2004)

Koop. Adı	Nakit (YTL)	Yaprak Gübresi		Zeytin Fidanı		Kostik	
		Miktar (Adet)	Bedel (YTL)	Miktar (Adet)	Bedel (YTL)	Miktar (Adet)	Bedel (YTL)
Aydın	32.000	-	-	-	-	-	-
Bozdoğan	-	134	670	-	-	-	-
Çine	35.000	-	-	-	-	178	268
Dalama	-	142	568	-	-	-	-
Erbeyli	-	114	342	-	-	-	-
Germencik	47.000	-	-	-	-	195	270
Horsunlu	-	135	675	-	-	-	-
Koçarlı	33.000	-	-	-	-	-	-
Köşk	35.000	92	276	-	-	205	330
Kuşadası	-	-	-	-	-	-	-
Ortaklar	-	117	468	-	-	146	891
Söke	39.000	-	-	-	-	-	-
Sultanhisar	-	-	-	-	-	156	536
Toplam	221.000	734	2.999	0	0	880	2.295

(Kaynak :TARİŞ, 2004)

Ek.5.3. Aydın ilindeki ortaklara yapılan yardımlar (2004/2005)

Koop.Adı	Nakit (Ytl)	Yaprak Gübresi		Zeytin Fidanı		Kostik	
		Miktar (Adet)	Bedel (YTL)	Miktar (Adet)	Bedel (YTL)	Miktar (Adet)	Bedel (YTL)
Aydın	75.000	56	280	42	210		
Bozdoğan	49.000	82	492				
Çine	73.000					246	172
Dalama	35.000						
Drbeyli	78.000	78	468			425	297
Germencik	65.000			52	312	345	241
Horsunlu	78.000			47	282		
Koçarlı	26.000					237	165
Köşk	37.000	47	235			142	99
Kuşadası	42.000	58	348	115	690	402	281
Ortaklar	41.000			178	1068		
Söke	57.000	42	294	127	635	396	280
Sultanhisar	23.000			97	485		
Toplam	679.000	363	2.117	658	3.682	2.193	1.535

(Kaynak :TARIŞ, 2005)

Ek.5.4. Aydın ilindeki ortaklara yapılan yardımlar (2005/2006)

Koop.Adı	Nakit (YTL)	Yaprak Gübresi		Zeytin Fidanı		Kostik	
		Miktar (Adet)	Bedel (YTL)	Miktar (Adet)	Bedel (YTL)	Miktar (Adet)	Bedel (YTL)
Aydın	56.000	-	-	-	-	200	160
Bozdoğan	78.000	112	560	-	-	-	-
Çine	47.000	78	390	-	-	-	-
Dalama	76.000			-	-	-	-
Erbeyli	115.000	115	690	-	-	156	124
Germencik	145.000	50	300	-	-	145	116
Horsunlu	76.000	-	-	-	-	-	-
Koçarlı	87.000	110	660	-	-	-	-
Köşk	25.000	-	-	-	-	178	142
Kuşadası	47.000	-	-	-	-	257	205
Ortaklar	71.000	35	175	-	-	246	196
Söke	38.000	-	-	-	-	243	194
Sultanhisar	42.0000	120	480	-	-	197	157
Toplam	903.000	620	3.255	0	0	1.622	1.103

(Kaynak :TARIŞ, 2006)

EK.6 TARIŞ'ın gelir gider Tablosu (2002/2006)

Ek.6.1. Aydın ilindeki TARIŞ'ın gelir gider tablosu (2002/2003)

Kooperatifler	Gelirler (YTL)			Toplam Gelir (YTL)	Giderler (YTL)			Toplam Gider (YTL)
	Yağ İşl Glr.	Yem Satışı	Pirina Satışı		Personel	Amortisman	Diğer	
Aydın	154.027		41.074	195.101	39.000	32.245	10.140	81.385
Bozdoğan	57.617	9.743	2.186	69.546	41.000	27.653	13.432	82.085
Çine	240.057	10.230	17.170	267.457	42.150	24.234	15.452	81.836
Dalama	53.312	3.253	8.440	65.005	41.000	18.562,	5.786	65.348
Germencik	291.577		44.140	351.717,	40.000	21.215	7.545	68.760
Koçarlı	223.824	4.910	27.140	255.874	32.215	27.981	12.568	72.764
Köşk	208.918	5.430	79.980	294.328	38.000	24.321	12.565	74.886
Kuşadası	547.875	5.410	22.270	575.555	28.850	32.345	7.775	68.970
Ortaklar	191.250		5.894	197.144	42.251	26.567	19.348	88.166
Söke	650.071	12.320	192.400	854.791	87.243	22.025	11.5470	120.815
Sultanhisar	69.751		2.436	72.187	35.452	17.018	4.986	57.456
Toplam	2.688.279	512.960	443.130	3.131.409	467.161	274.166	121.144	862.471

(Kaynak :TARIŞ, 2003)

Ek.6.2. Aydın ilindeki TARIŞ'ın gelir gider tablosu (2003/2004)

Kooperatifler	Gelirler (YTL)			Toplam Gelir (YTL)	Giderler (YTL)			Toplam Gider (YTL)
	Yağ İşleme Geliri	Yem Satışı	Pirina Satışı		Personel	Amortisman	Diğer	
Aydın	144.140	-	34.400	178.540	28.000	35.123	9.382	72.505
Bozdoğan	22.468	7.547	5.991	36.006	38.800	26.343	8.203	73.346
Çine	177.260	8.250	7.270	192.780	39.250	19.345	12.712	71.307
Dalama	210.996	2.343	57.159	270.498	37.000	16.234	4.372	57.606
Erbeyli	43.143	-	13.806	56.949	52.000	18.576	5.594	76.170
Germencik	59.095	-	26.600	85.695	38.457	19.347	6.972	64.776
Koçarlı	50.371	4.110	16.118	70.599	30.243	22.342	10.648	63.233
Köşk	48.620	4.570	7.600	60.790	52.000	22.678	9.562	84.240
Kuşadası	370.079	4.220	11.866	386.165	25.420	28.330	5.653	59.403
Ortaklar	20.687	-	2.759	23.446	40.162	12.178	17.564	69.904
Söke	27.704	73.890	92.400	193.994	79.543	17.298	10.104	106.945
Sultanhisar	51.673	-	1.143	51.673	32.546	14.827	3.581	18.408
TOPLAM	1.226.236	104.930	276.969	1.331.442	460.875	252.621	104.347	817.843

(Kaynak :TARIŞ, 2004)

Ek.6.3. Aydın ilindeki TARİŞ'in gelir gider tablosu (2004/2005)

Kooperatifler	Gelirler (YTL)			Toplam Gelir (YTL)	Giderler(YTL)			Toplam Gider (YTL)
	Yağ İşl. Geliri.	Yem Satışı	Pirina Satışı		Personel	Amortisman	Diğer	
Aydın	58.568	-	15.618	15.618	32.000	32.546	11.736	76.282
Bozdoğan	25.655	8.478	8.209	42.342	41.100	24.462	9.652	75.214
Çine	44.428	10.674	19.847	74.949	40.250	16.398	13.679	70.327
Dalama	27.177	5.278	7.247	39.702	32.000	14.347	25.345	71.692
Erbeyli	99.200	-	26.453	125.653	50.000	20.345	2.546	72.891
Germencik	209.125	-	55.776	264.901	35.457	21.419	9.343	66.219
Koçarlı	102.867	6.239	27.431	136.537	32.276	22.296	11.000	65.572
Köşk	51.174	5.129	16.503	72.806	47.345	22.358	9.245	78.948
Kuşadası	198.194	4.220	52.855	255.269	23.325	30.485	57.115	110.925
Ortaklar	339.747	-	90.599	430.346	38.152	15.945	19.542	73.639
Söke	69.452	9.357	18.520	97.329	67.482	20.258	14.569	102.309
Sultanhisar	80.904	-	21.582	80.904	27.768	146.138	35.380	209.286
Toplam	1.247.923	49.375	323.440	1.297.621	435.155	354.451	207.416	997.022

(Kaynak :TARİŞ, 2005)

Ek.6.4. Aydın ilindeki TARİŞ'in gelir gider Tablosu(2005/2006)

Kooperatifler	Gelirler (YTL)			Toplam Gelir (YTL)	Giderler (YTL)			Toplam gider (YTL)
	Yağ İşl. Geliri	Yem Satışı	Pirina Satışı		Personel	Amortisman	Diğer	
Aydın	29.965	-	61.241	91.206	34.000	28.565	15.485	78.050
Bozdoğan	21.953	10.125	5.853	37.931	37.340	23.546	11.254	72.140
Çine	20.156	12.467	66.645	99.268	43.562	17.354	18.471	79.387
Dalama	10.343	8.279	50.735	69.357	32.000	47.551	4.642	84.193
Erbeyli	26.189	-	6.983	33.172	47.547	24.130	7.142	78.819
Germencik	64.617	-	17.231	81.848	37.357	26.367	12.322	76.046
Koçarlı	91.734	8.780	24.462	116.196	34.255	27.128	14.577	75.960
Köşk	58.804	7.550	15.681	91.206	50.345	20.345	13.237	83.927
Kuşadası	20.915	6.792	55.850	91.206	28.459	35.823	57.247	121.529
Ortaklar	105.556	-	28.144	37.931	43.512	1920	24.553	119.985
Söke	20.518	12.560	5.471	99.268	65.539	51.920	17.385	134.844
Sultanhisar	28.889	-	7.706	69.357	31.367	41.359	39.492	112.218
TOPLAM	499.639	57.773	346.002	557.758	485.283	396.008	235.807	1.117.098

(Kaynak :TARİŞ, 2006)

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Önder KENDİRLİOĞLU

Doğum Yeri ve Tarihi : Aydın 21/04/1977

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla
Bitkileri Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım
Ekonomisi Bölümü

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

a) Yayınlar

-SCI

-Diğer

b) Bildiriler

-Uluslararası

-Ulusal

c) Katıldığı Projeler

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl : Kütahya Bölge Birliğine Bağlı Eskişehir İli Mihalgazi
İlçesi 322 Sayılı Tarım Kredi Kooperatifi, Halen Çalışıyor.

İLETİŞİM

E-posta Adresi : onder_kendrioglu@yahoo.com

Tarih : 01.12.2007